

פענוח הערות ומראי-מקומות.

דברים שיחה א.

פריער, רופט אן די תורה דעם בעל הממון מיט'ן נאָמען עמיתו" וכחש בעמיתו"; עשק את עמיתו". איז ניט פאַרשטאַנדיג : וואָס דאַרף דער פסוק זאָגן דריי ווערטער לאשר הוא לו" (און ס'איז ערשט ניט אזוי קלאָר וואָס ער מיינט דערמיט), ער האָט גע- דאַרפט זאָגן, ווי פריער, איין וואָרט לעמיתו", און עס וואָלט געווען קלאָר זיין כוונה. און מצד די קשיא, האָט מען געקענט מאַכן אַ טעות און איינלערנען אַז מיט'ן לאשר הוא לו" ווערט געמיינט אַז די טובת הנאה פון דעם תשלום געהערט צו דעם וואָס צאָלט עס- וואָרום כאָטש אַז לויט דעם פירוש איז שווער דער וואָרט לאשר", איז אָבער לויטן פירוש למי שהממון שלו" דאָ אַ שטאַרקערע קשיא: עס האָט דאָך ניט קיין אָרט צו שרייבן אַן אריכות'דיקן לשון און דורך וועלכן די כוונה איז ניט קלאָר, בעת מען קען שרייבן איין וואָרט דורך וועלכן ס'איז יא קלאָר די כוונה - און דערפאַר וועט מען מפרש זיין דעם פסוק: (דער ערשטער דין) ושלם אותו (בראשו וחמשתיו יוסף עליו). (דער צווייטער טער דין, אַז דער ושלם אותו) אשר הוא לו (בנוגע טובת הנאה, דערפאַר) יתנו (סתם, אפילו לבנו ולשלוחו, דער תנאי איז נאָר) ביום אשמתו. און דער למ"ד פון דעם לאשר דאָך שיטת רש"י אַז כך דרך המקראות לכתוב למ"ד יתירה. עס איז ניט אַן אויסנאַם נאָר - דרך המקראות. איז דעריבער מוז רש"י מפרש זיין אַז לאשר הוא לו" מיינט למי שהממון שלו. און די קשיא צוליב וואָס זאָגט דער פסוק אַזא אריכות באַוואָרנט רש"י (לויט איין גירסא) מיט זיין פירוש לאפוקי בנו ולשוcho": די אריכות הלשון פון דעם פסוק איז בכדי צו לאָזן הערן דעם דין לאפוקי כו' ". און

(1) פרשתינו ב, לד. ונלכד את-כל-ערינו בעת ההוא ונחרם את-כל-עיר מתם והנשים והטף לא השאֵרנו שָׁרִיד:

שם פסוק לו. מַעֲרָר אֲשֶׁר עַל-שְׁפַת-נַחַל אֲרָנָן וְהָעִיר אֲשֶׁר בְּנַחַל וְעַד-הַגִּלְעָד לֹא הָיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר שְׂגָבָה מִמֶּנּוּ אֶת-הַפֶּלֶל נָתַן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְפָנֵינוּ:

(2) פרשתינו ג, ד. ונלכד את-כל-ערינו בעת ההוא לֹא הָיְתָה קְרִיָּה אֲשֶׁר לֹא-לָקַחְנוּ מֵאֲתָם נְשִׁים עִיר כְּלַחֲבָל אֲרָגָב מִמֶּלֶכֶת עֹג בְּבָשׁוֹן:

ראב"ע בלק כד, יז. אשורנו ולא קרוב. הטעם כפול והמשל הוא כוכב ושבת: **בני שת.** כמו בני אדם כי הוא העיקר כי נח מבני בניו היה ויאמר היצחקי כי פירשו על בני עמון גם מואב והטעם כפול גם אמר שהוא מגזרת וחשפי שת רמז לבנות לוט והוא רחוק בעיני כי השת הוא האחור שהוא כמו היסוד כמו כי השתות יהרסון ורבים פירשו כל בני שת מגזרת כי השתות והטעם כי יהרום המדינות ואיננו רחוק:

רלב"ג שם. אשורנו ולא קרוב. כפל הענין במלות שונות או הוא שב למה שזכר מלך המשיח שיהיה אחר כן זמן ארוך אורך נפלא והוא היותר נכון ולזה שנה לשונו ממה שאמר תחלה ולא עתה כי כבר יצדק על מה שיהיה אחר זמן קרוב שהוא לא עתה ולא יצדק עליו שהוא לא קרוב ולזה הורה אמרו ולא קרוב על מרחק יותר עצום:

לקוטי שיחות חלק ז עמוד 12. איז דער ביאור אין דעם: אין דער זעלבער פרשה, מיט עטליכע פסוקים

דערפאר שרייבט רש"י לאפוקי בנו ושלוחו" פאר למי שהממון שלו" כאטש אז למי שהממון שלו" פארטייטש די פשוט'ע משמעות פון די ווערטער לאשר הוא לו", ווייל מצד די שוועריקייט וואס לויט דעם פירוש - צוליב וואס דארף דער פסוק זאגן אזא אריכות וואלט מען געמוזט אין זיי איינלערנען אן אנדער פירוש. דעריבער איז רש"י מקדים אז מיט דער אריכות הלשון מיינט דער פסוק לאפוקי בנו ושלוחו", און דוקא לאחרי ווי מען ווייסט דעם ביאור פון דער אריכות, האט אן ארט דער פירוש למי שהממון שלו.

צפנת פענח מטות לה, יא. עיין כאן בספרי, והנה באמת קריה הוה מוקפת חומה, עיין לקמן סוף פרשת דברים וכאן ר"ל אם הוה מוקפת חומה צריך לבטלן ולעקור החומה, עיין ערכין דף ל"ד למסתרניהו קאי ע"ש, וגדר מ"ש רש"י ב"מ דף ל"ח גבי דבש ע"ש בזה, והנה בספרי נקט לשון הזמנה, ור"ל כך, דהנה מבואר בירוש' ובתוספתא דקודם שכבשו קדש הפרישו גמלא, והנה גמלא בגליל הוה מוקפת חומה, וצ"ל דלשעה לא איכפת לן, אבל מ"מ לא הוה קדושת עיר מקלט לגמרי, וזה דאמר הזמנה לשעה, ומחמת דעדיין לא נתכבש שכם [קדש] ואכמ"ל מזה.

מלבים שם. והקרייתם לכם ערים הראב"ע מפרש שהוא פעל משם קריה ומשמע שצריך שיהיו ערים בצורות שזה המבדיל בין עיר ובין קריה אך לפ"ז לא יצדק הלשון מ"ש ערי מקלט, שכלל הוא ששם הנאמר בסמיכות לציין מהות השם יציגנהו במה שהוא עיקר ענינו, וערים ש"ל חומה יכוננו תמיד בשם ערי מבצר ערים בצורות, כי זה עיקר תוכן בנינם שנעשו להשגב בו מפני אויב, והגם שהם קולטות ג"כ לא יקראו בשם ערי מקלט רק בשם ערי מבצר, ומזה מבואר שמ"ש והקרייתם לכם ערים אין הפי' שימצא שם קירוי וחומה בפועל, רק שיהיו מזומנים לכך דהיינו שלא יהיו ערים קטנות וכפרים שאין ראויים לקירוי וחומה, רק והקרייתם לכם ערים שיהיו ערים המזומנים לקירוי וחומה, ועז"א אין הקריה אלא הזמנה, ר"ל שיהיו מזומנים להיות קריה בצורה אם ירצו, ובכ"ז צריך שלא יבט חומותיהם רק יהיו מזומנים לבנין חומה, וכמ"ש במכות (דף יו"ד):

(6) רד"ק ירמיהו מח, מא. נלכדה הקריות. הקריות לשון רבות ואמר נלכדה לשון יחידה כי כל הקריות

ילכדו מהרה כעיר אחת וכן והמצדות נתפשה על זה הדרך והקריות הם הערים שהם במישור והמצדות הם שהם במקום גבוה ויתכן לפרש הקריות שם עיר מערי מואב וכן מצאנו על קריות ועל בצרה ואע"פ שנכנסה עליו ה"א הידיעה הנה כמוהו בקרקר בסכות וי"ת ותתכבש כרכא ומצדתא יתאחדן:

ספר הערוך ערך קריה. [דארף] (ב"ר פ' יח) ויביאה אל האדם א"ר אבין טבוי לקריה דמלכא שושביניה פי' כבר בל"י כיריאו והוא קרתני שבסוף זה הפרק:

בראשית רבה פי"ח ג. רב חסדא אמר בנה בנה מגורות יותר מן האיש, רחקה מלמטון וצרה מלמעלן, כדי שתהא מקבלת עברים. (בראשית ב, כב): ויבא אֵל הָאָדָם, אָמַר רַבִּי אֲבִין טְבוּי לַקְרִיָּה דְּמִלְכָּא שׁוֹשְׁבֵינִיָּה.

(8) ערכי הכינויים ערך עיר. ראה בסוף.

(9) עירובין פרק ה משנה ט. אמר לון רבי עקיבא, אי אתם מודים לי בנותן ערובו במערה, שאין לו מקום ערובו אלא אלפים אמה. אמרו לו, אימתי, בזמן שאין בנה דיורין, אבל יש בנה דיורין, מהלך את כלל וחוץה לה אלפים אמה. נמצא, קל תוכה מעל גבה. ולמודד שאמרו נותנין לו אלפים, שאפלו סוף מדתו כלל במערה:

(10) פרש"י בלק כב, לט. ד"ה קרית חצות. עיר מלאה שנקים, אנשים נטף בחוצותיה, לומר ראה נרחם שלא יעקרו אלו:

תרגום ירמיהו שם. ותתקבש כרכא ומצדתא יתאחדן ויהי לב גברייהון דמואכאי ביומא שהוא כלל אתתא דעקא לה בכתבקהא:

(14) רמב"ם הלכות רוצח פרק ח הלכה ח. ערי מקלט אין עושין אותן לא עירות גדולות ולא כפרים גדולים ולא קטנים אלא עירות בינוניות. ואין מושיבין אותן אלא במקום שנקים ובמקום המים. ואם אין שם מים מכניסין לתוכן מים. ואין מושיבין אותן אלא במקום אכלוסין. נתמטטו אכלוסיהן מוסיפין עליהן. נתמטטו דיוריהן מכניסין לתוכן כהנים לוויים וישאראלים. ואין פורסין בתוכן מצודות ואין מפשילין בתוכן סבלים כדי שלא יתקנה רגל גואל הדם מצויה שם:

מכות י עמוד א. גופא: ערים הללו, אין עושין אותן לא טירין קטנים ולא כרכין גדולים, אלא עיירות בינוניות. ואין מושיבין אותן אלא במקום מים, ואם אין שם מים – מביאין להם מים. ואין מושיבין אותן אלא במקום שווקים, ואין מושיבין אותן אלא במקום אוכלוסין. נתמעטו אוכלוסיהן – מוסיפין עליהן. נתמעטו דיוריהן – מביאין להם פהגים לזים וישאאליים.

תוספתא שם פרק ב, ג. עיירות הללו אין בונין אותן אלא במקום שיש בו מים אין להם מים כורין להם מים אין בונין אותן אלא במקום שיש שוק אין להן שוק עושין להם שוק אין בונין אותן אלא במקום שיש אוכלוסין נתמעטו אוכלוסין מביאין אחרים ומושיבין תחתיהם נתמעטו דיוריהן מוסיף עליהן כהנים לזים וישראלים עושין אותן בדין ויצירה דברי ר' נחמיה וחכמים מתירין. אין מפשילין בתוכם חבלים ואין עושין בתוכם כלי זכוכית שלא להרגיל רגל גואל הדם לשם. ג' ערים הפריש משה בעבר הירדן ומשבאו לארץ הפרישו עוד ג' אחרות ולעתיד לבא מפרישין עוד שלש על שלש שלש הרי תשע ר' נהוראי אומר ג' על ג' הרי שש עוד שלש הרי ששים עשרה האלה הרי ט"ו.

(22) ריטב"א. מכות שם. לא כרכין גדולים. י"א לפי שאם יבא שם גואל הדם לא ירגיש בו. ויש אומרים לפי שהכל נקבצים שם ותהא רגל גואל הדם מצויה שם וכן פי' רש"י ז"ל: ואם אין שם מים מביאין שם מים פי' רש"י ז"ל אם אין שם מים בתחלתן כשבוחרין אותם. ויש לפרש בה"ה אם נפסק המעין שלהם אח"כ וכדאמרין לקמן גבי נתמעטו אוכלוסיהן. מביאין להם כהנים לזים וישראלים. פי' הר"ם הלוי ז"ל לפי שיש בהם מדות ענוה ורחמנו ולא יהיו שופכי דמים וגם לא ימסרו את הרוצח ביד גואל הדם. א"נ אם הוצרכו לסמוך שם ב"ד שימצאו שם כשרים לסמוך. גרס' רש"י ז"ל אין מוכרין שם כלי זיין וכלי מצודה. ופירש"י ז"ל שמא יבא שם גואל הדם בלא כלי זיין כדי שלא ירגישו בו וסומך שיקנ' שם כלי זיין להרוג ולכך גזרו אפילו בכלי מצודה. ויש גורסים בדין וכלי צודה כלומר דברים חשובים כדי שלא יהא רגל גואל הדם מצויה שם אגב הבאין שם לקנות הדברים אלו שאין נמצאין בכל מקום מגלין רבו עמו. פי' ואע"פ שיש ישיבה בערי מקלט שלא מן הכל ואדם זוכה ללמוד כדאמרין במס' ע"א מנין

לדברי תורה שהן קולטין פי' קס"ד דבעי לומר שבית מדרשו קולטו ואם הרגו שם גואל הדם להרג עליו כאלו הרגו בעיר מקלט: למי שכל המבואה שלו. שבקי בכל מקרא ומשנה הלכו' ואגדו' ואע"ג דכתי' לא תבואה באל"ף בוי"ו קרינן כמו בכל צרתם לא צד. ואינו נכון מדלא מסליק בהדיא במסורת ולא אתיוה במסכת סוטה ופיר' של פסו בדרך אתמהא ומי אוהב ללמוד ולדרוש בהמון מבלי שיהא לו כל תבואה:

(23) חינוך מצוה תח. שרש מצוה זו ידוע הוא, כי שבת הלוי מבקר השבטים ונכון לעבודת בית השם, ואין לו חלק עם ישראל בנחלת שדות וכרמים, אכל ערים היו צריכים להם על כל פנים לשבת, הם ובניהם וטפם וכל חיתם, ומפני גדל מעלתם וכשר פעלם וחיו ערפם נבחרה ארצם לקלט כל הורג נפש בשגגה, יותר מארצות שאר השבטים, אולי תכפר עליו אדמתם המקדשת בקדשתם, ועוד טעם אחר בדבר כי בהיותם אנשי לבב ידועים במעלות המדות וחקמות נבכדות, ידוע לכל שלא ישטמו את הרוצח שינצל אליהם ולא יגעו בו, ואף כי יהרג אחר מאוהביהם או מגואליהם, אחר אשר בפתע בלא איבה יתרגנו, ועל השבת הנה הנבחר נאמר (דברים לג ט) האמר לאביו ולאמו לא ראיתי כלומר, שלא יעשו דבר בעולם, זולתי מדרך הישר ועל כוון האמת, ולא יטה לבם אחר אהבת אדם, נאפלו אהבת אב ואם ואחים ובנים שהטבע תחייב אהבתם ותכריחם, וכל שכן אהבת שאר בני אדם. ועוד פתבתי בענין, עוד טענה אחרת בסדר בחר סיני (מצוה שמב).

(26) צפנת פענח מכות שם. ראה בסוף.

(28) צפנת פענח ווארשא ססנ"ד. ראה בסוף.

(29) זהר חלק א סט עמוד ב. מנלן משונומית, דההוא יומא יום טוב דראש השנה הנה וקודשא בריך הוא דאין עלמא. וקדין אמר ליה אלישע (מלכים ב ד': י"ג) ה'יש לדבר לך אל המלך דא קודשא בריך הוא. דקדין אקרי מלך. מלך הקדוש מלך המשפט. ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת. לא בעינא דידכרון לי וישגחון בי אלא בתוך עמי. מאן דעזיל רישיה בין עמא (כלא) לא ישגחון עליה למידן ליה לביש. בגיג' קד אמרה בתוך עמי.

(30) זבחים פח עמוד א. אמר שמואל: קלי שרת – אין מקדשין אלא שלימים, אין מקדשין אלא מלאין, אין

מקדשין אלא מתוכן. ואמרי לה: אין מקדשין אלא שלמין ומלאים ומבפנים.

(32 עירובין סב עמוד ב. מאי "אין כה דירין" — אינה ראוינה לדירה.

(34 ערך לנר מכות שם. בגמרא לוי וישראלים. עיין בריטב"א שכתב הטעם שהם רחמנים. א"נ, שיכולים לסמוך מהם לב"ד. וכונתו נלענ"ד שרצה לומר שמעשרה יוחסין דקחשיב בקדושין לא מושיבין שם רק ג' הללו מהנך טעמים, אבל בזה אכתי לא יתיישב למה לא ישראלים בלבד. ועוד, הרי ערי לויים הם והיאך ס"ד שלא ימצאו רחמנים או ראויים לסמוך בב"ד. ולענ"ד י"ל דה"ק, דדוקא בעינן שיושיבו גם כהנים וישראלים שם אף שערי לויים הם כדי שרוצחים כהנים וישראלים ימצאו שם מבני משפחת כהנים וישראלים שדעתם קרובה אליהם, ולכן בנתמעטו אוכלוסיהן דהיינו שהם מסביבות עיר מקלט אין קפידא רק שיוסיפו עליהם מי שיהיו שיבואו לבני העיר לעזור, אבל בנתמעטו דיוריהן שהם יושבי העיר עצמה בזה מקפידין שיהיו כהנים לויים וישראלים, ונקט לויים ג"כ שחברון עיר כהנים היא:

(37 יתרו יט, כא. ויאמר יהוה אל-משנה רד העד בעם פו-יהרסו אל-יהוה לראות ונפל ממנו רב:

רש"י ד"הונפל ממנו רב. כל מה שיפל מהם, ואפלו הוא יחיד, תשוב לפני רב (שם):

מכילתא דרבי ישמאל. יחיד שיפל מהם, הרי הוא עלי ככלן. מלמד שאף אחד ממעט על ידי כלן. דבר אחר: יחיד שיפל מהם, הרי הוא עלי כנגד כל מעשה בראשית. וכן הוא אומר: (זכריה ט, א) "כי ליי עין אדם, וכל שבטי ישראל".

מכילתא דרבי עקיבא. ונפל ממנו רב. אין רב אלא אכלוסין מגיד שאם נפל אחד מהן לארץ מעלה עליו כאלו אכלוסין לפניו: ד"א ונפל ממנו רב ממי שמיעוטו מעכב את רובו:

(41 ילקוט ראובני שופטים יט, ד. וזה דבר הרוצח. דרשן רז"ל וזה דבר הרוצח אמר רוצח אני וסוד הוידוי כשיבו גואל הדם הוא ס"מ להלשין עליו א"ל הקבה"ו כבר קדמוך זה והודה מעצמו ומודה בקנס פטור.

לקוטי שיחות חלק ב עמוד 626. אויך דאס וואס עס וועט זיין ונס שמה אין חודש אלול אריין, אין אלול'דיקן סדר, דאס וועט אים ראטעווען פון דעם גואל הדם, דעם שטן, הוא היצר הרע וואס הוא המסית אויף זינדיקן, הוא המקטרג והוא המלאך המות דער גואל הדם וואס וויל זיך אפרעכענען מיט דעם מענטשן. דער שטן איז דער גואל הדם וואס טענה'ט: פלוני איז געווען א הורג נפש, ער האט גע'הרג'ט זיין נפש האלקית, שופך דם האדם דקדור' שה אין אדם דבליעל. איז די עצה אויף דעם והיו לכם הערים למקלט מגואל, ולא ימות הרוצח עד עמדו לפני העדה למשפט. און אויב אפילו עס זיינען געווען ענינים וואס ער האט געטאן במזיד איז ביז דעם דין ומשפט פון ראש השנה קען מען פטור ווערן אויך דערפון דורך תשובה, וכו"ל.

(43 סוכה נב עמוד א. כדדרש רבי יהודה: לעתיד לבא, מביא הקדוש ברוך הוא ליצר הרע, ושוטטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נקמה להם כהר גבוה, ורשעים נקמה להם כחוט השערה. ה'ללו בוכין והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה! ואף הקדוש ברוך הוא תמה עמם, שנאמר: "פה אומר ה' צבאות כי יפלא בעיני שארית העם הזה בימים ההם גם בעיני יפלא". אומר רב אסי: יצר הרע בתחילה דומה לחוט של בוכיך, ולבסוף דומה כעבותות העגלה, שנאמר: "הוי מושכי העון בחבלי השואן וכעבות העגלה סטאה". תנו רבנן: משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בימינו, אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני דבר ואמתן לך, שנאמר: "אספרה אל חוק וגו' אני היום ולדתיך". שאל ממני ואמתה גוים נתלמד". וכינון שראה משיח בן יוסף שנהרג, אומר לפניו: רבונו של עולם! איני מבקש ממך אלא חיים. אומר לו: חיים, עד שלא אמתך כבר התנבא עליך דוד אביך, שנאמר: "חיים שאל ממך נמתה לו וגו'". דרש רבי עקיבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי: שבועה שמות יש לו ליצר הרע. הקדוש ברוך הוא קראו "רע", שנאמר: "כי יצר לב האדם רע מנעוריו". משה קראו "ערל", שנאמר: "ומלתם את ערלת לבבכם". דוד קראו "טמא", שנאמר: "לב טהור ברא לי אלהים", מפלג דאיכא טמא. שלמה קראו "שווא", שנאמר: "אם רעב שנאף האכילתו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו ונה"

(48) תורת חיים נח עג עמוד ג. ראה בסוף.

(49) נשא ו, כו. יִשָּׂא יְהוָה וּפָנָיו אֵלֶיךָ וְיִשְׁמָךְ לִךָ שְׁלוֹם:

ספרי. ר' אלעזר בנו של ר"א הקפר אומר גדול השלום שאפילו עובדי עבודת גלולים ושלום ביניהם כביכול אין (השטן) נוגע בהם שנאמר (הושע ד) חבור עצבים אפרים הנח לו. אבל משנחלקו מה נאמר (שם י) חלק לבם עתה יאשמו. הא גדול השלום ושנאו המחלוקת.

בראשית רבה פל"ח, ו. רבי אֶלְעָזָר ורבי יוחנן, רבי אֶלְעָזָר אומר ודברים אֶחָדִים, דברים אֶחָדִים. מַעֲשֵׂה דֹר הַמָּבוּל, נִתְפָּרֵשׁ. מַעֲשֵׂה דֹר הַפְּלִגָּה, לֹא נִתְפָּרֵשׁ. ודברים אֶחָדִים, שֶׁאֵמְרוּ דְּבָרִים חֲדָם עַל (דברים ו, ד): ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, וְעַל (יחזקאל לג, כד): אֶחָד הָיָה אֲבִרְהָם בְּאֶרֶץ, אֵמְרוּ אֲבִרְהָם זֶה פְּרִדָּה עֲקָרָה הוּא אֵינֹו מוֹלִיד, וְעַל ה' אֱלֹהֵינוּ אֵמְרוּ לֹא כָּל הַיָּמִינוּ לְבוֹר לוֹ אֶת הַעֲלִיּוֹנִים וְלִמֵּן לָנוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנִים, אֵלָּא בּוֹאוּ וְנַעֲשֶׂה לָנוּ מַגְדָּל וְנַעֲשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּרֹאשׁוֹ, וְנִמְן חֶרֶב בִּידָהּ, וְתִהְיֶה נִרְאִית כְּאֵלֹו עוֹשֶׂה עֲמֹו מִלְחָמָה. דָּבָר אַחֵר, ודברים אֶחָדִים, ודברים אֶחָדִים, מֶה שֶׁבִּידָהּ בִּידָהּ זֶה וְמֶה שֶׁבִּידָהּ בִּידָהּ זֶה. רַבֵּנּוּ אֵמְרֵי שְׂפָה אֶחָת, מִשָּׁל לְאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ מִרְתָּף שָׁל יֵין פֶּתַח חֲבִית רֹאשׁוֹנָה וּמִצָּאָה שָׁל חֲמֵץ, שְׁנִיָּה וּמִצָּאָה שָׁל חֲמֵץ, שְׁלִישִׁית וּמִצָּאָה שָׁל חֲמֵץ, הָא מִשְׁפּוֹ דְּכּוֹלָא בִּישָׂא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִי זֹו קָשָׁה זֶה שֶׁאֵמַר לְמַלְךָ אוֹ אֲנִי אוֹ אֶתָּה בְּפִלְטִין, אוֹ זֶה שֶׁאֵמַר אֲנִי בְּפִלְטִין וְלֹא אֶתָּה, בְּנֻדָּא זֹו קָשָׁה, שֶׁאֵמַר לְמַלְךָ אֲנִי בְּפִלְטִין וְלֹא אֶתָּה. כֶּךָ דֹּר הַמָּבוּל אֵמְרוּ (איוב כא, טו): מֶה שְׂדֵי כִי נַעֲבָדְנוּ וְמֶה נִוְעִיל כִּי נִפְגַּע בּוֹ, דֹּר הַפְּלִגָּה אֵמְרוּ לֹא כָּל הַיָּמִינוּ שֶׁיְבוֹר לוֹ אֶת הַעֲלִיּוֹנִים וְלִמֵּן לָנוּ אֶת הַתַּחְתּוֹנִים, אֵלָּא בּוֹאוּ וְנַעֲשֶׂה לָנוּ מַגְדָּל וְנַעֲשֶׂה עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים בְּרֹאשׁוֹ וְנִמְן חֶרֶב בִּידָהּ וְתִהְיֶה נִרְאִית כְּאֵלֹו עוֹשֶׂה עֲמֹו מִלְחָמָה. אוֹתָן שָׁל דֹּר הַמָּבוּל לֹא נִשְׁתַּיְרָה מִקֵּן פְּלִיטָה, וְאֵלֹו שָׁל דֹּר הַפְּלִגָּה נִשְׁתַּיְרָה מִקֵּן פְּלִטָה, אֵלָּא דֹּר הַמָּבוּל עַל יְדֵי שְׁהִיו שְׁטוּפִים בְּגִזְלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כד, ב): גִּבְלוֹת יִשְׁגִּיו עָדָר גִּזְלוּ וַיִּרְעוּ, לְפִיכָךְ לֹא נִשְׁתַּיְרָה מִקֵּן פְּלִיטָה, אֲכָל אֵלֹו עַל יְדֵי שְׁהִיו אוֹהֲבִים זֶה אֶת זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי כָּל הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת, לְפִיכָךְ נִשְׁתַּיְרָה מִקֵּן פְּלִיטָה. רַבִּי אוֹמֵר גְּדוֹל הַשְּׁלוֹם שֶׁאֵפְלוּ יִשְׂרָאֵל עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וְשְׁלוֹם בִּינִיָּהם, אָמַר הַמָּקוֹם כְּבִיכּוֹל אֲנִי יָכוֹל לְשַׁלֵּט בָּהֶם, כִּינּוּ שְׁשְׁלוֹם בִּינִיָּהם, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ד, ו).

יִשְׁלָם לָךְ. אֵל תִּקְרִי "יִשְׁלָם לָךְ", אֵלָּא "יִשְׁלִימְנוּ לָךְ". יִשְׁעִיָּה קִרְאוּ "מִכְשׁוֹל", שֶׁנֶּאֱמַר: "סוּלוּ סוּלוּ פָּנֹו דְּרָךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדְּרָךְ עִמִּי". יִחְזַקְאֵל קִרְאוּ "אֲכָבוּ", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִסְרַמִּי אֶת לֵב הָאֲכָבוּ מִבְּשָׂרְכֶם וְנִתְמִי לָכֶם לֵב בְּשָׂרִי". יוֹאֵל קִרְאוּ "צְפוּנִי", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶת הַצְּפוּנִי אֲרַחֵיק מֵעֲלִיכֶם". תָּנוּ רַבֵּנּוּ: "וְאֶת הַצְּפוּנִי אֲרַחֵיק מֵעֲלִיכֶם" — זֶה יֵצֵר הָרַע, שֶׁצְּפוּן וְעוֹמֵד בְּלִבּוֹ שָׁל אָדָם.

(44) מכות ב עמוד ב. וְהִיא נִוְתַּנָּת, (וְנִלָּא דִין הוּא): הוּא, שֶׁעֲשֵׂה מַעֲשֶׂה — בְּמִזִּיד לֹא לִיגְלִי, כִּי הִכִּי דָּלָא תִּיהִנּוּ לִיהַ כְּפָרָה. הֵן, שֶׁלֹּא עָשׂוּ מַעֲשֶׂה — בְּמִזִּיד נִמִּי לִיגְלוּ, כִּי הִכִּי דְלִיהִנּוּ לִהוּ כְּפָרָה! אֵלָּא מִחֲנוּרְתָא כְּדִרִישׁ לְקִישׁ.

(45) ריטב"א מכות יא עמוד ב. מידי גלות קא מכפר. פִּי' לֹאוּ דְּגִלוֹת לֹא מִכְּפָרָה כִּלְל דּוּדָאֵי בְּכָל מִקּוֹם גִּלוֹת מִכְּפָרָת וְלֹא לַחֲנֹם אִמְרָה תוֹרָה שִׁיגְלָה לְכָאֵן אֵלָּא לּוֹמַר דְּגִלוֹת לֹא מִכְּפָרָה לִיהַ לְהַחְזִירוֹ לְפוּטְרוֹ מְגוּאֵל הַדָּם וּמִית' כ"ג הוּא דַּעֲבָדָא כְּפָרָה לְחוּדָא:

(46) תוס' מכות יא עמוד ב ד"ה אִמַּר אֲבִי ק"ו וְמֶה מִי שְׁגָלָה כו'. תִּימָה מֶהֱאֵי דִינָא נִילֵף נִמִּי לַנִּגְמָר דִּינוּ בְּלֹא כ"ג שְׁלֹא יִגְלָה כִּלְל וְמֶה מִי שְׁגָלָה כִּבְר לְפָנֵי מִיתָת כ"ג יוֹצֵא בְּמִיתָתוֹ שֶׁל כ"ג מִי שְׁלֹא יִגְלָה לְפָנֵי מוֹתוֹ אֵינוּ דִּין שְׁלֹא יִגְלָה אַחֵר מוֹתוֹ דִּהְכִּי אִמְרִינֵן בַּעֲרִכִּין (דף כט: וּשְׁם) מְכוּרָה כִּבְר יוֹצֵאָה שְׁאִינָה מְכוּרָה אֵינוּ דִּין שְׁלֹא תִמְכַּר וְנִפְקָא לָן מֶהֱאֵי דִינָא דִּיאִנָּה נִמְכַּרְת כִּלְל אַחֵר הִבָּאת סִימְנִין עַד עוֹלָם וְנִרְאֶה דְּלֹא קָשִׁיָּא מִיָּדֵי דֶּהָא מִיתָת הִכְהֵן כְּפָרָה הוּא כְּדָאִמַּר בְּסוּמֹךְ וְכָפָרָה לֹא שִׁיכָא אֵלָּא לְמִי שְׁמַחוּיָב בְּבִרְיָא וְהִלְכָךְ דּוּקָא לְפִי שְׁנִגְמַר וְנִתְחַיִּיב גִּלוֹת וְאִח"כ מִת כ"ג מִכְּפָרָת מִיתָת כ"ג שְׁלֹא יִגְלָה כִּלְל מִק"ו כְּדָאִמַּר הַש"ס אֲבָל נִגְמַר דִּינוּ בְּלֹא כ"ג שְׁכִבְר מִת כ"ג קוּדֵם גִּמַּר דִּין שֶׁל זֶה וְדָאֵי לִיכָא לְמִילֵף מִק"ו דִּהִיאֵךְ תִּכְפַּר מִיתָת כ"ג וְלִיכָא לְמִימַר דִּתְכַּפֵּר לוֹ מִיתָת כ"ג הִשְׁתָּא כְּשִׁנְגַּמַּר דִּינוּ דֶּהָא לֹא מִיכְפָּרָא אֵלָּא בִּשְׁעַת מִיתָה וְלֹאֲחֵר כֶּךָ וּבִשְׁעַת מִיתָה לֹא הִיָּה זֶה חַיִּיב וְלֹא דְמִי לִהְיָא דַּעֲרִכִּין דְּמְכוּרָה כִּבְר יוֹצֵאָה וְכו' דֶּהֱתָם מִשְׁעַת הִבָּאת סִימְנִין מִתְחַלֵּת גְּדוּלוּתָהּ וְשׁוֹב לֹא יִפְסִיק מִמֶּנָּה הַגְּדוּלוֹת לְעוֹלָם וְלִכְךָ שִׁיךְ לְמִילֵף שְׁפִיר דְּלֹא תִמְכַּר כִּלְל אַחֵר הַתְּחַלֵּת סִימְנִין עַד עוֹלָם כֵּן נִרְאֶה לְמַשִּׁי"ח:

צפנת פענח מהד"ת לו עמוד ג. ראה בסוף.

(י): חבור עצבים אפרים הנח לו, אבל משנחלקו מה הוא אומר (הושע י, ב): חלק לבם עתה יאשמו. הא למדת גדול השלום ושנואה המחלוקת. ודברים אחרים, מעשה דור המבול נתפרש, אבל מעשה דור הפלגה לא נתפרש. דבר אחר, ודברים אחרים, שאמרו דברים חדים, אמרו אחת לאלף ותרנ"ו שנה הרקיע מתמוטט בואו ונעשה סמוכות, אחד מן הצפון, ואחד מן הדרום, ואחד מן המערב, וזה שאין סומכו מן המזרח, הנה הוא דכתיב: ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים.

(51) תנחומא צו ז. וזאת תורת זבח השלמים. אתה מוצא כל הקרבנות שהיו מביאין, היו מביאין על העברות. אשם כשהוא מקריבו, היה מקריבו על העברות, שנאמר: ויתנו ידם להוציא נשיהם, ואשמים איל צאן על אשמתם (עזרא י, יט). והטעם היתה באה על השגגה, שנאמר: ונטאתם לפני ה' על שגגתם (במדבר טו, כה). עולה באה על הההיר הלב, שנאמר: והשפים בפקר והעלה עולות מספר פלם, כי אמר איוב אולי חטאו בני ובכרו אלהים בלכבם (איוב א, ה). אבל התודה שהיתה באה, על הנס היתה באה. אמר הקדוש ברוך הוא, חביבה עלי מכל הקרבנות. ואף דוד אמר, זובח תודה יכבדני (תהלים ג, כג). יכבדני איני אומר אלא יכבדני שתי פעמים, בעולם הזה ובעולם הבא. אמר רבי יהודה, כל מי שהוא עונה אמן בעולם הזה, זוכה לענות אמן לעולם הבא. מנן, שנאמר: ברוך ה' אלהים אלהי ישראל (שם עב, יח), מן העולם ועד העולם אמן ואמן (שם מא, יד), אמן בעולם הזה, ואמן בעולם הבא. לקד נאמר: זובח תודה יכבדני. אמר רבי עקיבא, כל מי שאומר שירה בעולם הזה, זוכה לומר שירה לעולם הבא, שנאמר: אז ישיר משה (שמות טו, א). אז שר לא נאמר, אלא אז ישיר. הני, כל מי שאומר שירה בעולם הזה, זוכה לומר שירה לעולם הבא. לקד נאמר: זובח תודה יכבדני. הני, וזאת תורת זבח השלמים. גדולה השלמים, שהם עושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים. אמר רבי אלעזר הקפר, גדול השלום, שאפילו ישראל עצמן עושין עבודה זרה ועושין חבורה אחת, אין מדת הדין נוגעת בהן, שנאמר: חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד, יז). ובשעה שהן חלוקין, מדת הדין נוגעת בהן, שנאמר: חלק לבם עתה יאשמו (שם י, ב). אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, ראה כמה גדול פסח השלום, שאמר הכתוב שנים ושלשה תבות בשביל השלום, ואילו הן, כשנסתלק יעקב אבינו, נתיארו השבטים, שנאמר: ויבאו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישתמנו יוסף וגו', ויצו אל יוסף לאמר אביד צנה לפני מותו לאמר, כה תאמרו ליוסף אבא שא נא וגו' (בראשית ג, טו-יז). ולא מצינו שיעקב אבינו צנה הדברים האלה, אלא הם אמרו מעצמן. אמרו חכמינו זכרונם לברכה, כמה קולמסים משתברין, וכמה דיו משתפכין לכתוב הדברים האלה שלא היו. ומפני מה, מפני השלום. שאפילו שרה אמנו, בשביל השלום, הכתיב עליה הקדוש ברוך הוא דבר שלא היה מעולם, שנאמר: ותצחק שרה בקרבה לאמר

כשמת יעקב, ויבאו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישתמנו יוסף (בראשית ג, טו). מה עשו. הלכו אצל בלהה ואמרו לה, הכנסי אצל יוסף ואמרו לו: אביד צנה לפני מותו כה תאמרו ליוסף אבא שא נא פשע אחיד (בראשית ג, יז). ומעולם לא צנה יעקב מכל אלו הדברים כלום, אלא מעצמם אמרו דבר זה. אמר רבן שמעון בן גמליאל, כמה דיו משתפך, וכמה קולמוסין משתברין, וכמה עורות אבודים, וכמה תינוקין מתרצעין ללמד דבר שלא היה, בתורה. ראה כמה גדול פסח השלום. וכן אתה מוצא בשירה, כינו שפאו מלאכי השירה לאברהם ואמרו לו: למועד אשוב אליך כעת חיה (שם יח, יד), באותה שעה, ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זמן (בראשית יח, יב). והקדוש ברוך הוא לא אמר לאברהם אלא למה זה צחקת שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי (בראשית יח, יג). וכל כך למה, בשביל השלום. ולעולם הבא כשיחזיר הקדוש ברוך הוא את הגלויות לירושלים, בשלום מחזורן, שנאמר: שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביה (תהלים קכב, ו). וכן הוא אומר, הנני נוטה אליה כנהר שלום (ישעיה טו, יב).

שם שופטים יח. כי תקרב אל עיר להלחם עליה וגו'. ראה כמה גדול פסח השלום, שאפילו לשונאים, אמר הקדוש ברוך הוא לפתח להם לשלום. כך שנו רבותינו, שזאליים בשלום הגוים מפני דרכי שלום. אמר רבי אלעזר הקפר ברבי, גדול פסח השלום, שבשעה שישיראל עושין חבורה אחת, אפילו עבודה זרה ביניהם, אין מדת הדין נוגעת בהם, שנאמר: חבור עצבים אפרים הנח לו (הושע ד, יז). ובשעה שהן חלוקין, מדת הדין נוגעת בהן, שנאמר: חלק לבם עתה יאשמו (שם י, ב). אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, ראה כמה גדול פסח השלום, שאמר הכתוב שנים ושלשה תבות בשביל השלום, ואילו הן, כשנסתלק יעקב אבינו, נתיארו השבטים, שנאמר: ויבאו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישתמנו יוסף וגו', ויצו אל יוסף לאמר אביד צנה לפני מותו לאמר, כה תאמרו ליוסף אבא שא נא וגו' (בראשית ג, טו-יז). ולא מצינו שיעקב אבינו צנה הדברים האלה, אלא הם אמרו מעצמן. אמרו חכמינו זכרונם לברכה, כמה קולמסים משתברין, וכמה דיו משתפכין לכתוב הדברים האלה שלא היו. ומפני מה, מפני השלום. שאפילו שרה אמנו, בשביל השלום, הכתיב עליה הקדוש ברוך הוא דבר שלא היה מעולם, שנאמר: ותצחק שרה בקרבה לאמר

(64) שם עד עמוד ג. ראה בסוף.

(65) נזיר סא עמוד ב. יצא גוי שאין לו טומאה. מנלן דלית להו טומאה? דאמר קרא: "ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל", במי שיש לו קהל, יצא זה שאין לו קהל.

(66) צפנת פענח מהד"ת יג עמוד ב. ראה בסוף.

(69) לקוטי שיחות חלק ט עמוד 9. בשעת משה האט אויסגענומען זיין תנאי מיט בני גד ובני ראובן האט - משה (און אזוי אויך אלע אידן זי כולל די בני גד ובני ראובן) געהאפט אז דורך תפלה וועט ער קענען פועלין ער זאל קענען אריינגיין אין ארץ ישראל, ווארום דורך זיין געבן זיי דעם עבר הירדן אלס זייער חלק אין ארץ ישראל [וואס אויב נאך זיי וועלן מקיים זיין דעם תנאי וואס משה האט מיט זיי אויסגענומען, וועט דאן אויס-קומען אז משה האט עס זיי געגעבן מלמפרע], קומט דאך אויס אז ער איז שוין אריין אין א טייל פון ארץ ישראל, ובמילא האט ער געטראכט אז ס'איז שוין מותר געווארן דער נדר (ווייל נדר שהותר מקצתו הותר כולו) אויך לגבי די אנדערע טיילן פון ארץ ישראל. און וויבאלד אז דער נדר איז שוין מותר געווארן, וועט העלפן זיין תפלה אויף מבטל זיין די גזירה. אין פרשת דברים אבער, בר"ח שבט, ווען משה רבינו האט אנגעהויבן זאגן משנה תורה, איז ער שוין דאן נצטווה געווארן - און פון דעם אויבערשטן אליין (ניט דורך א נביא) - אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. האט ער דאך שוין קלאר געוואוסט אז ער וועט אין ארץ ישראל ניט אריינגיין (און ווי רש"י זאגט שלא הוכיחן אלא סמוך למיתה"), נאך יהושע הוא ינחיל אותם את הארץ. און מצד אט דעם דאזיקן חידוש וואס איז נתחדש געווארן אין דער צייט צווישן פרשת מטות און פרשת דברים אז דער כיבוש הארץ וועט זיין זיכער דורך יהושע, האט משה געדארפט מוסיף זיין לפני אחיכם.

לקוטי שיחות חלק יט עמוד 102. וי"ל אז עד"ז איז געווען בנוגע צום ענין פון בני גד ובני ראובן: אויף זייער בקשה יתן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזת אל תעבירנו את הירדן האט זיי משה צום ערשטן גע-זאגט אחיכם יבואו למלחמה ואתם תשובו פה, נאך אז זיי האבן געענט

(שם יח, יב). היתה מבטת בקרביה ואומרה, מעים הללו טוענים נלד, שנים הללו שצמקו מושכין חלב. נאפילו אני נעשית פה, אברהם לא זמן הוא. שצמק: נאדוני זמן (שם). וכשבא הקדוש ברוך הוא להוכיחה, אמר לאברהם, למה זה צחקת שרה וגו' (שם פסוק יג). ולמה פה. בשביל שלא ישנאנה ויהא שנאה בין אברהם לשרה.

(53) ירושלמי פאה פרק א הלכה א. מר רבי אבא בר פהנא דורו של דוד כולן צדיקים היו ועל ידי שהיה להן דילטורין היו יוצאין במלחמה והיו נופלין. הוא שדוד אמר נפשי בתוך לבאים אשכבה לוחטים. נפשי בתוך לבאים זה אבנר נעמשא שהיו לבאים בתורה. אשכבה לוחטים זה דואג נאחיתופל שהיו להוטין אחר לשון הרע. בני אדם שניהם חנית וחצים אילו בעלי קעילה. דכתיב הנסגרוני בעלי קעילה כדו הגרד שאול. ולשונם חרב סדה אילו הנזפים בבוא הנזפים ניאמרו לשאול. באותה שעה אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולמים מה שכינתך לירד בארץ סלק שכינתך מביניהן. שהוא דכתיב רומה על שמים אלהים על כליה ארץ כבודך. אבל דורו של אחאב עובדי עבודה זרה היו ועל ידי שלא היה להן דילטורין היו יורדין למלחמה ונוצחין הוא שעובדיהו אמר לאליהו הלא הוגד לאדוני אשר עשיתי בקרוג אינבל את נביאי יי וגומר נאכלכלם לחם ומים. אם לחם למה מים ואם מים למה לחם. אלא מלמד שהיו המים קשין לו להביא יותר מן הלחם. ואלהיו מכריז בראש הפרקל אני נותנתי נביא לבדי ליי. וכלי-עמא ידעין ולא מפרסמין למלכא.

(58) אדר"נ פי"ב, ז. אוהב את הבריות כיצד מלמד שיהא אדם אוהב את הבריות ולא יהא שונא את הבריות שכן מצינו באנשי דור הפלגה שמתוך שאוהבין זה את זה לא רצה הקב"ה לאבדן מן העולם אלא פזרן בארבע רוחות העולם אבל אנשי סדום מתוך שהיו שונאים זה את זה אבדן הקב"ה מן העוה"ז ומן העוה"ב שנא' (בראשית יג) ואנשי סדום רעים וחטאים לה' מאד וחטאים זה גילוי עריות לה' זה חילול ה'. מאד שמתכוונין וחוטאים. הא למדת מתוך ששונאין זה את זה אבדן הקב"ה מן העולם הזה ומן העולם הבא:

(61) תורת חיים שם עה עמוד ב. ראה בסוף.

פערט אנחנו נחליץ חושים לפני בני גו" האט משה דאָס אנגענומען (אם תחלצו לפני ה' למלחמה ועבר לכם כל חלוצי גו' ונכבשה הארץ לפני ה') און דערביי באַוואַרנט אז, ואם לא תעשון כן הנה חטאתם לה' ודעו חטאתכם אשר תמצא אתכם. וואָס לכאורה קען מען פרעגן: איה"נ, זיי האבן אויף זיך אנגענומען דעם נחליץ חושים", פארוואס האט עס אבער משה ארויסגעבראכט אין אזא אופן חמור, אז אויב ניט באופן פון חלוצים תעברו" און לפני אחיכם בני"י" איז חטאתם לה' - וואָס פון דעם איז משמע אז אפילו אויב זיי וועלן גיין און מלחמה האלטן צוזאמען מיט אלע אידן גלייך, אבער ניט חלוצים גו', איז עס אן ענין בלתי רצוי - חטאתם". "ע"פ הנ"ל קען מען זאגן אז דאס איז פארבונדן מיט'ן כלל אם התחלת במצוה גמור אותה: כיבוש א"י איז א מצוה וואס ליגט אויף אלע אידן גלייך, ס'איז חובת הצבור. בשעת מ'האט מנחיל געווען ארץ סיחון ועוג צו בני גד ובני ראובן איז דאס דורכדעם געווארן א טייל פון ארץ ישראל; קומט במילא אויס, אז דורך זייער נוחל זיין ארץ סיחון ועוג האט זיך אויפגעטאן (למפרע) די התחלה פון מצות כיבוש ארץ ישראל. און וויבאלד אז דורך זיי האָט זיך אויפגעטאן די התחלה פון מצות כיבוש ארץ ישראל, האט אויף זיי חל געווען א חיוב מיוחד (נוסף אויף דעם חיוב צוגלייך מיט אלע אידן פון יענעם דור) צו ענדיקן דעם כיבוש בהתאם צום כלל אם התחלת במצוה גמור אותה". און דעריבער, בשעת זיי האבן געבעטן ארץ סיחון ועוג אלס נחלה, האט זיי משה געענטפערט, אז זיי זאלן וויסן, אז דורכדעם באַקומען זיי א דין פון המתחיל במצוה", ובמילא איז ניט גענוג דאס וואָס זיי וועלן העלפן די אנדערע שבטים אין דעם המשך כיבוש הארץ, עבר הירדן מערבה, נאר גמור אותה" - עס דארף זיין חלוצים תעבר לפני אחיכם בני"י, ווייל אויף זיי ליגט א חיוב מיוחד, מערער ווי אויף אלע אידן.

(71) נצבים כט, כח. הַנְּסִתָּה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וּלְבְנֵינוּ עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת:

רש"י ד"ה הנסתר לה' אלהינו. ואם תאמרו מה בינו לעשות? אתה מעניש את הרבים על הרהורי הַיָּחִיד, שְׁנֵאמַר "פֶּן יִשׁ בְּכֶם אִישׁ וְגו'", וְאַחֵר כֵּךְ "וְרָאוּ אֶת מַכּוֹת הָאֶרֶץ הַהִוא", וְהָלֹא אֵין אָדָם יוֹדֵעַ טְמוֹנוֹתָיו שֶׁל הַבָּרוּ אֵין אֲנִי מַעֲנִישׁ אֶתְכֶם עַל הַנְּסִתָּה, שֶׁהֵן לַה' אֱלֹהֵינוּ,

והוא יפרע מאותו יחיד, אָבֵל "הַנְּגִלוֹת לָנוּ וּלְבְנֵינוּ" לְבָעֵר הָרַע מִקִּרְבָּנוּ, וְאִם לֹא נַעֲשֶׂה דִין בָּהֶם יַעֲשֻׂה הָרַבִּים. נְקוּד עַל לָנוּ וּלְבְנֵינוּ לְדָרֵשׁ שָׂאֵף עַל הַנְּגִלוֹת לֹא עָנַשׁ אֶת הָרַבִּים עַד שֶׁעָבְרוּ אֶת הַיָּרְדֵּן, מִשְׁקַבְּלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הַשְּׂבוּעָה בְּהַר גְּרִזִּים וּבְהַר עֵיבָל וְנַעֲשֻׂה עֲרָבִים זֶה לָזֶה (סוטה ל"ז; ע"י סנהדרין מ"ג):

סנהדרין מג עמוד ב. פְּתָנָאִי: "הַנְּסִתָּה לַה' אֱלֹהֵינוּ וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וּלְבְנֵינוּ עַד עוֹלָם". לְמָה נְקוּד עַל "לָנוּ וּלְבְנֵינוּ" וְעַל עֵין שֶׁבִּי"עַד"? מְלַמֵּד שֶׁלֹּא עָנַשׁ עַל הַנְּסִתָּה עַד שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּרְדֵּן, דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לוֹ רַבִּי נְחֶמְיָה: וְכִי עָנַשׁ עַל הַנְּסִתָּה לְעוֹלָם? וְהָלֹא כִּבְרַן נֶאֱמַר "עַד עוֹלָם"! אָלֹא, כְּשֶׁם שֶׁלֹּא עָנַשׁ עַל הַנְּסִתָּה, כֵּךְ לֹא עָנַשׁ עַל עוֹנְשֵׁין שֶׁבְּגִלּוֹי עַד שֶׁעָבְרוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּרְדֵּן. אָלֹא עָכֹן, מֵאִי טַעְמָא אֵיעָנוּשׁ? מִשּׁוֹם דִּקְדוּתָא דְּעֵי בֵּיהּ אֲשֵׁתוֹ וּבְנֵיו.

(72) פסחים נד עמוד ב. אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין תַּעֲנִית צִיבוּר בְּקָבֵל אֱלֹא תִשָּׁעָה בְּאָב בְּלִבָּד.

(73) צפנת פענח ווארשא סקמ"ג ס"ב. ראה בסוף.

(74) צפנת פענח ברכות פרק י הלכה יא. מברך לעשות. עיין בירושלמי סוף פרק כמא דדמאי גבי פדיון מעשר שני דמברך על ע"ש וצ"ל דכיון דהוה ממון גבוה אף דרחמנא קריא מעשו עיין ב"ק ד ס"ט וכ"מ מ"מ לא מקרי לעצמו וכן פסק רבינו פ"ד מהלכות מע"ש ה"ג ע"ש.

שם מהד"ת צ עמוד ב. ראה בסוף.

לקוטי שיחות חלק יח עמוד 113. דערמיט איז מובן פארוואס דער ענין פון ציבור אין קרבן פסח האט זיך ערשט אויפגעטאן אינעם פסח מדבר - הגם אז לידת עם ישראל איז געווען ביציאתם ממצרים ווייל אויך ביי אידן האט די (הכנה צו) מציאות פון ציבור זיך אויפגעטאן ערשט שפעטער, ביי מ"ת⁷⁷, ווען זיי זיינען צוגעקומען צו ויחן שם ישראל נגד ההר" - כאיש אחד

⁽⁷⁷⁾ בצפצפ"נ (להל' ברכות פ"י ה"א. מהד"ת צ, ב. ועוד) דציבור לא הוי רק בא"י. ואולי י"ל שזהו רק לענין האופן בציבור שנעשה מציאות אחת. משא"כ האופן בציבור שנשארים יחידים נעשה בעת מ"ת. (ועד שלא נבחרה א"י - י"ל דזהו בכל הארצות, כדאיתא במכילתא (בא יב, א) בנוגע לנבואה) - ולהעיר מצפצפ"נ מהד"ת

שם: ציבור מציאות תוארי לא חל רק על ישראל לאחר
מ"ת ורק כשהן בא"י.

77) יומא ט עמוד ב. אַבְל מְקַדָּשׁ שְׁנֵי שָׁהִיו עוֹסְקִין
בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וּגְמִילוֹת חֲסָדִים, מִפְּנֵי מָה תִּרְבִּי? מִפְּנֵי
שֶׁהִיָּתָה בּוֹ שְׁנֵאת חֲנָם. לְלַמֶּדֶד שִׁשְׁקוּלָה שְׁנֵאת חֲנָם כְּנֶגֶד
שְׁלֹשׁ עֲבִירוֹת: עֲבוֹדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיוֹת, וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים.

81) רמב"ם הלכות רוצח פרק ח הלכה ד. בִּימֵי הַמֶּלֶךְ
הַמְּשִׁיחַ מוֹסִיפִין שְׁלֹשׁ אַחֲרוֹת עַל אֱלוֹ הַשָּׁשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר
(דברים יט ט) "וְיִסְפֹּת לָךְ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים עַל הַשְּׁלֹשׁ
הָאֵלֶּה". וְהֵיכֵן מוֹסִיפִין אוֹתָן בְּעָרֵי הַקֵּינִי וְהַקֵּינִי
וְהַקֵּינִי שֶׁנִּכְרַת לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ בְּרִית עֲלִיהֶן וַעֲדִין לֹא
נִכְבְּשׁוּ וַעֲלִיהֶן נֶאֱמַר בְּתוֹרָה (דברים יט ח) "וְאִם יִרְחִיב ה'
אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ":

הלכות מלכים פרק יא הלכה ב. אִף בְּעָרֵי מְקֻלָּט הוּא
אוֹמֵר (דברים יט, ח) "אִם יִרְחִיב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת גְּבֻלְךָ"
(דברים יט, ט) "וְיִסְפֹּת לָךְ עוֹד שְׁלֹשׁ עָרִים" וְגו'. וּמַעֲוֹלָם
לֹא הָיָה דְּבָר זֶה. וְלֹא צִוָּה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתַהוּ. אֲבָל
בְּדַבְּרֵי הַנְּבִיאִים אֵין הַדְּבָר צָרִיךְ רְאִיָּה שֶׁכָּל הַסְּפָרִים
מְלֵאִים בְּדִבְרֵי זֶה:

ערכי הכנויים אות ע"ז

[illegible]

דף ד' ע"ב גבי קרבן טו, ועיין זכחים דף ז' [ע"א]
ומ"ש שם טו, וערכין דף כ"א יין ואכמ"ל בזה.

גמרא: אין עושיין אותו לא מירין קטנים ולא
כרבים גדולים וכו'.

גליון: עיין תוס' עירובין דף נ"ו ע"ב יח.

גמרא: נתמעטו דיוריהן מביאין להם כהנים ליום
וישראלים.

טו שם בד"ה ונעלם: אי נמי איצטריך לידיעה
בתרייתא למעוטי הפריש קרבן קודם שנודע לו דאילו
למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה וכו', בחטאת
דכתיב או הודע אליו מודה דבעי ידיעה.

טז שם: חטאת ששחטה כו' לשם עולה פסולה כו'.
יז שם עמוד א': אמר שמואל עולה צריכה דעת
שנא' לרצונו, מאי קמ"ל תנינא וכו' מיתיבי חטאתו ואשמו
של פלוני עלי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא, עולתו
ושלמיו וכו' בין לדעת בין שלא לדעת יצא, אמר לך שמואל
כי תניא הריא בשעת כפרה וכו', כי קאמינא אנא בשעת
הפרשה, ופליגא דעולא דאמר עולא לא חילקו בין חטאת
לעולה אלא שחטאת צריכה דעת בשעת הפרשה ועולה
אין צריכה דעת בשעת הפרשה, אבל בשעת כפרה אידי
ואידי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא.

יח שם בד"ה משכחת לה במתא: וי"ל דערי מקלט
אינו גדולים כל כך כדאמר בפרק אלו הן הגולין ערים
הללו אין עושים אותן לא גדולות ולא קטנות, ע"כ, ועי'
ערכין דף ל"ג ע"ב ומל"מ פ"ח מהלכות רוצח ה"ח ובשו"ת
צ"פ (ווארשא"ני) סימן נ"ד דף ל"ז.

יט דאמרין לקמן בשמעתין בעמוד ב', עיר שרובה
רוצחין אינה קולטת שנא' ודבר באזני זקני העיר והיא
את דבריו, ולא שהשוו דבריהם לדבריו, ע"כ, וראה צ"פ
ה' תרומות פרק א' דף 4 ע"ב ובהשמטות שם דף ס"ב ע"א.
כ רוצה לבאר בזה את ההבדל בין אוכלסין לדיורין,
שגבי אוכלסין הוא אומר נתמעטו אוכלסין מוסיפין עליהן,
וגבי דיורין הוא אומר מביאים להם כהנים לויים וישראלים.
וזה לפי שאין טעמם שוה, שהטעם של אוכלסין הוא
כפירש"י שיהיו כפרים וישוב סמוכים להן שלא יבואו
גואלי הדם מרובים על העיר בחיל, ובזה אין שום נ"מ
אם בקביעות או באקראי, אבל גבי דיורין שהם תושבי
העיר עצמה, שהטעם הוא — לפי דברי רבינו ז"ל — שלא
יהי' רוב רוצחים ותפסל העיר מלקלוט, שם צריך דוקא
תושבים קבועים, לפי שהעיר הולכת בתר רוב יושביה
הקבועים, ומכאן שינוי הלשון.

כא שם בד"ה על פתח ב"ד וכו': אבל קשה לר"י
(על הא דאמרין שם בברייתא נערה המאורסה שזינתה
סוקלין אותה וכו' ובעיר שרובה עכו"ם סוקלין אותה על
פתח ב"ד) כיון דמסתמא ב"ד לאו חוץ לשלש מחנות יתבי
היכי קאמר הכא וכו' וצריכין ליסקל חוץ לשלש מחנות
ותירץ ר"י דהכא בעיר שרובה עכו"ם בטלה קדושת היקף

גליון: כדי שלא יהא רוב רצחנים יט, וכאן לא
מהני אוכלסין כ דעיקר דעיר הולכת בתר רוב
יושביה, עמ"ש התוס' כתובות דף מ"ה ע"ב כאן ע"ש
גבי רוב עכו"ם ע"ש, ועיין בירושלמי מגילה פ"א כגן
גבי מוקפת חומה רובה עכו"ם, ועי' ב"מ דף פ"ג
ע"ב כגן וכ"מ בזה, ובדמאי פ"ב, ומ"ש הרמב"ם
בהל' מא"ס כד, ובהלכות שחיטה כהן גבי א"י בסתם
כשרות ובזמן שהיה רוב ישראל, ובירושלמי דמאי

חומה ואין צריך להוציאה חוץ לחומה דחומה כמאן דליתא
דהא עיירות מוקפות חומה משתלחין מצורעים מהם וכשהיא
רובה עכו"ם אין משתלחין משום דבטלה קדושת חומה.
כב שם ה"א: חרב הכרך ונעשה של גויים, איתא
חמי בו אין קורין (את המגילה בט"ו) ובחוצה לו קורין,
ע"כ, (ובפ"י הגר"א ז"ל לאו"ח סי' תרפ"ח: כיון שנעשה
של עכו"ם בטלה קדושת החומה כדאיתא בתוס' כתובות
דף מ"ה ע"ב). ובצ"פ הלכות תרומות דף 4 ע"ב: אך זה
נראה דהיכא דרובא עכו"ם דפקעה הקדושה ועי' תוס'
כתובות דף מ"ה ע"ב גבי בתי ערי חומה ובירושלמי מגילה
גבי מגילה ובמאי דפליגי בירושלמי פ"ב דמאי אם רוב
א"י נתונה ביד גויים או ביד ישראל ונ"מ למצורע דאסור
לחנות בעיירות המוקפות חומה וכו' שם י"ל דע"י שיש
רוב עכו"ם פקעה וכו' וה"ה להני דלא קדשו לגמרי אם
רובא עכו"ם פקע וכו', רק בא"י דהוי קדוה"ג לא מהני
זה להפקיע וכעין שכ' הרמב"ם ז"ל במלחמות פ"ד דע"ז
גבי כלי שרת, ולפמ"ש"כ לעיל לפי המבואר בתוספתא
דמכות דשכס לא נתקדשה עד לאחר זמן ולא היה עליה
תיכף שם ערי מקלט, א"ש מה דמבואר בס' פ"א דסוטה
דקברו את יוסף שם, ועי' ב"ב דף ק"ג דקברו שם את
אליעזר, אף דמבואר במכות דף י"ב דערי מקלט לא ניתנו
לקבורה משום דעדיין לא היה עליה שם ערי מקלט וכו'.
כג שם: אמר ר"ל פועל בכניסתו משלו ביציאתו
משל בעה"ב (בכניסתו לעיר משלו צריך לוותר משלו אצל
בעה"ב ולהחשיך אצלו, וביציאתו למלאכתו בבוקר וכו'
אינו צריך להקדים אלא עם הנץ החמה, רש"י), ולחזי
היכי נהיגי, בעיר חדשה, ונחזי מהיכא קא אתו, בנקוטאי
(שנתלקטו ממקומות הרבה ויש מקום שמקדימין ויש מקום
שמחשכין, וליכא למסמך אלא אדאורייתא, רש"י), ובנמק"י
בשם הרשב"א והר"ן ז"ל: ומדאמרין הכא ונחזי מהיכא
אתו וכו' שמעינן דכל עיר חדשה אם נודע רוב אנשיה
מהיכן באו הכל כמנהג אותו מקום שבאו משם, וכ"פ
הרמ"א ז"ל בחו"מ סי' של"א סק"א ע"י"ש.

כד פ"ג הכ"א: אבל בארץ ישראל כשהיתה רובה
ישראל לוקחין מכל ישראל, ובצ"פ ח"ב הל' מא"ס פ"ג
הכ"א כתב: אבל רבינו ס"ל מחמת הך דאמרין בירושלמי
דמאי פ"ב ופ"ה דלמכור ברבים צריך קבלה ע"ש רק בא"י
כיון שרובה ישראל הוה כל ישראל בחזקת מוחזק בכשרות
לא בחזקת סתם משא"כ בחו"ל.

כה פ"י הי"ד: וכבר ביארנו שאין לוקחין בשר

כח שאלות צפנת פענח ותשובות

בערלה] שם רק משום דכתיב לשון תוקדש וא"ש לדין בקידושין י"ז וכמש"כ התוס' חולין קפ"ז וראי' דערלה אסור רק כדרך הגאון וכה"כ אפילו שלא כדרך הגאון פסחים כ"ד ועי' תוס' סוכה ל"ה ד"ה לפי עיני שם.

יוסף ראזין

סימן נז

מש"ק ט"ז אייר תרפ"ט דחיגוסק.
כבוד הרב הג' ר' ארי' יהודה
דיב ליפשיץ שליט"א

[השאלה אם מותר לאדם להצטלם (פאטאגראפירען), שהדפים על דבר זה תשובה ארוכה בס' "אבות עטרה לבנים", והרב המחבר שם ללל במים אדירים, ים התלמוד והפוסקים ראשונים ואחרונים, לאסוקי שמעתמא אליבא דהלכתא ולדוד בכחא דהיתירא].

אחדש"ת קבלתי ספרו [אבות עטרה לבנים] והייתי ממוט. ומה

שדרש בגדר הפאטאגראפיע במחלוקת דהמכ"ס ותוס' ע"ז דף מ"ג בשם רמב"ם שם רק משום דלא הוה פרטוק שלם, ובתוס' יומא לא קאי אפרטוק אדם. ובאמת מלשון הרמב"ם ז"ל בה"א דחשיב שם לזרע מלאכים ושם אף בלצע נראה דאסור ומה זה. וע"ש בתוס' דף מ"ג ע"א דאין להם לזרע אדם מחמת דך דמגינה דאין להם עורק, ומ"ש התוס' גבי ד' פנים בע"ז ובר"ה וביומא ומ"ש בקד דכרובים, וכן ב"ב דף ל"ט וסוכה דף ה' ע"כ אפי' זוטרי ומגינה, וגב' כרובים של ארון מבוואר במכילתא דאסור לעשות כבה"ג, לא כחוס', מטעם אחר, גדר לאו דמשיית ע"ז. והרמב"ם ז"ל בהלכות ע"ז שם גבי ישראל בעשה ע"ז נקט לאו דלא חעשה, וגבי עשאה לזכרי נקט לאו דע"ז, ובת"כ פ' קדושים מבוואר להפך וכן במכילתא. אך זה תליא בקד מחלוקת בע"ז דף כ"ב אם של ישראל אסורה מיד או עד שחעבר, ואנן פסקין עד שחעבר ולכך שינה הללו. וכן רש"י ע"ז דף י"ט ע"כ דישאל ששאה לזכר נכרי אסורה מיד, ולכך שם נקט הרמב"ם לאו אחר וע"ש. וכן בס' המטות להרמב"ם ג"כ כן, וע"ש בהלכות סנהדרין פ"ט ה"ד וכן בתוספתא ע"ז פ"ז ובירושלמי ע"ז פ"ד מבוואר דגבי מזהב לאו לא תקימו דהייט אם נפלה למחרתה אבל לא חדש. ומה י"ל שיטת רש"י ע"ז דף

שם זה אם גם לערי מקלט כן גבי דולמים וכמו הספק שלו וכי' מכות י"ג ובירושלמי שם ומע"ש פ"ה אם יש ללוים חלק גמור, וגם בתוספתא שהביא בבכורים פלוגתא אם כהנים מביאין ביכורים וקורין, משום דס"ל דאון להם בערי מגרש רק דירה והארכתי בחיבורי גבי לוי מחגר אם יש עליו שם לוי פסול עי' גיטין ל"ט ולכך ס"ל לר"מ דאין כהנים קורין בבכורים טכ"פ בזה ר"ל לחלק דאם מהו הלוים ויירשו אותם ישראלים י"ל דערי מקלט קלפי אבל בערי הלוים דהיינו מ"ב עיר א"ל דלא קלפי ועי' סוטה מ"ח דבגית שני ל"ה כלל ערי מגרש ומ"מ מוכח בירושלמי דודאי איי בב"ש ערי מקלט ועי' זבחים קי"ז דגם במדבר הממנה קולט, וזה דנ"מ דכאן העיר וכאן מחמת לוי ועי' ירושלמי פ"ב דמכות ותוספתא דעד שלא כבשו כל א"י הוי גמלא מקלט ואף דהוא מוקף חומה וכ"כ בחיבורי ח"ד בזה, ועי' תוס' ערכין כ"ז דעיקר שלא יהי' עיר גדולה וכמו במכות ו' וגם דנ"מ לשיטת הירושלמי סוטה פ"ט דערי מקלט לית בהון דין ענגלה ערופה דלא הוי עריך, שוב למה לא תקשה הגמ' דערכין ל"ג, אך יש בזה דמי ע"מ דהא הוי כמו ירושלים וז"ל דנ"מ על מ"ב עיר ע"ש בירוש' דסוטה וברמב"ם גבי עיה"ד דהלכות פ"ז, ובאמת י"ל דיליף מן והקריית' עי' ספרי פ' מסעי וקרי' הוי עיר בלי חומה ועי' ספרי פרשת דברים.

יוסף ראזין.

סימן נח

ד' משה דוד גראספארד

ע"ד אם מותר לתקן דבר בשביל שלא יעמא עי' שבת מ"ד בתוס' שם וב"ב ד' כ' דרק במבטל איסור, ומאד האר' בזה בקד דעירובין מ"ד ובירושלמי פ"א לגבי בע"ח ואדם וברמב"ם הלכות סוכה ואכמ"ל.

יוסף ראזין

סימן נט

ד' מ' דן ליפשיץ

מה שהקשה בח"ד [בקידושין ל"ז בערלה הגאון מנין כו' הלא בחמורה ל"ג דערלה יליף מכלאים מן תוקדש אם דנשריפה ממילא אסור בהגאון ול"ל קרא

ועי' תוס' וזכרם דף ק"ח ע"ב ד"ה שוגג, אך שם וכן כל מקום שהתור' חייבה קרבן שאני, וזוהו א"ש דאף דמבואר בשבועות דיי"ג ובכריתות ד"ו דיו"כ אעצירה דיומא לא מכפר מ"מ מוכח שם דיו"ח ע"ב דאשוגג דעצירה דיומא מכפר כמו אשם תלוי עיי"ש וע"כ דשוגג הוי עצירה בעלמא והוא דין התורה ולא שייך בזה גדר עצירה דיומא, והנה לכאור' קשה דבכריתות ד"ו גבי אשם תלוי למא לא הקשה ממה דמבואר במשנ' ד"ב דיש ביוה"כ אשם תלוי הא יו"כ מכפר ע"ז, ובאמ' הירוש' מקשה זה ביומא וכו"מ, אך י"ל דמשכחת אשם תלוי אף בוודאי חטא לר"ש דבבבירא ל"י בכריתות דיו"ש ע"ב דחטא וא"י במה חטא מבואר אשם תלוי ורבינו ז"ל ג"כ פסק בהל' שגגות דהיכא דידע ששע מלאכ' בשבת או ביוה"כ רק שאינו יודע איזו מלאכה עשה מבואר אשם תלוי עיי"ש בפ"ח הל"ב ובפ"ב הל"ג וא"כ לפ"י תליא אי נימא כהך דכריתות דכ"ה ע"ב דלר"ך חטא שאינו מכיר בו אלא המקום או יו"כ מכפר שז ע"ז לא יכפר דהוא יודע שחטא וא"י נימא השטס דשם דכ"ו דהוי גדר ממונו וע"ז לא מכפר באן כיון דאינו לר"ך להביא חטאת פסיר מכפר וכבר כתבתי ד"ל לשיטת הראב"ד ז"ל בהל' שגגות פ"ב הל' ד' בשם התוספת' דהיכא דמתחילה ידע במה חטא ואח"כ שכח דאז מבואר חטאת, אך מ"מ כפרה גמורה לא הוה דאם נזכר אח"כ לר"ך להביא עוד חטאת ועל זה שפי' מכפר יוה"כ, וכן היכא דאמר לא יתכפר לי חטאתי דלמ"ד בכריתות ד"ו דקריבשה רק דאינה מכפרת בזה ג"כ י"ל דיו"כ מכפר ועי' במה דפליגי רש"י ורבי' בה' מלכו' בהך דסנהדר' כ"ד גבי שאר עונות' אי ב"נ חייב בשוגג עיי"ש, ועי' בתוס' שם דף ס"ה ע"ב גבי עדים זוממים וכן גבי זקן ממרא אף דאין לר"ך התראה לדידן עי' סנהדר' דף פ"ח, מ"מ בשוגג פסיר כמבואר בספרי וכו"מ רק גבי הריגה משום דהחטא נעשה אבל העושה הו' פטור ובגדר שכתב רבינו בהל' רולח גבי כיסה וכבר כתבתי בזה, ועל כן ב"ג גם על זה חייב וכן גר תושב אבל גבי עבד דליכא פרט כמו בכתבתי והחיוז רק על הפועל, לא על הנפעל ולכן אינו נהרג, וכן כ"מ לשיטת רבינו דס"ל בה' שגגות ובהל' אסור' דגם קטן יותר מכן ע' שצא על שפחה חרו' לר"ך להביא קרבן לכשיגדל ויהיה בן דעת, דהיינו לשיטת רבינו בהל' נדרים בן י"ג אף בלא שתי שערות דאז מקדיש קרבנות מן התורה משום דכל היכא דהקרבן לא צא בעבור שהיה עליו חיוז של ב"ד אש הוה מויד רק שכן חייבה התו' או גס קטן שהיה עכ"פ בן דעת קלת כעונת הפשיטות יש עליו החיוז וא"כ לפי זה גבי גלות ג"כ נימא כן. עכ"פ יש לומר גבי תורה דזה ג"כ בגדה קליטה והגנה דבשה דכ"א, ועי' ע"ז ע"ז ע"ז ודף ע"ז דלכ"ג מותר למכור דבר שעי"ז יכלל מן הסיק אף דרפואה אסור כמבואר בע"ז דף כ"ו, וזה ר"ל ג"כ הך דב"ב ד"ט ע"ב גבי לדקה דמדה זה כשריון ור"ל דמגין ואידך ס"ל כגד וזה תלי' דרבינו ס"ל בה' מש"ש דבגד ג"כ רק גדר הגנה ומצריח ארי ולכן אסור ליקח מדמי מש"ש אך הרמב"ן חלק עליו, ועי' פסחים ד"ל החי' ענמך וצירוש' ב"מ פ"ה דגבי לווס לעסקא משות' אין לוקח בהם כסות, ועי' ערוכין כ"ד ע"א דעי' בגד נשבה האדם ובגדר מנא מכבדות' ועי' בשאלתו דרק מאני דשבת' ודיו"ש וכן ר"ל הך דפסחים ד"ל הכ"ל וסך דסנהדר' דל"ו גבי סנהדר' שם ג"כ בגד של שרים ואכמ"ל. עכ"פ פליגי בזה אש רק הגנה או גס עלש ועי' נדרים ד' מ"א מחלוק' הראשונים' אש מוסל חיוז על האדם לרפאות בהמת חבירו ע"ש ועי' בסנהדר' דף פ"ד ע"ב גבי מקוץ בהמה לרפואה וכבר כתבתי בזה דקאי על בזור וכמ"ד דמקוץ

דהוא עלמא לומד התורה בשביל הגנה כמו הך דרבי' דזכות התורה מגין והנה בהך דעירובין דף כ"ו ומו"ק דף כ"ח מבואר שם דלימוד התורה אף של אחר מגין שלא יכנס המזיק לשם ובגדר מצריח ארי, לא פועל ממש ועי' מכות ד"י ע"א דהוי בגדר ערי מקלט וכמו כהן ועבודה בידו, ועי' יומא דף פ"ה ובדברי רבינו בהל' רולח פ"ה הי"ב ובאכילת' פ' משפטים מבואר דגבי שוגג וגלות המוצה קולס עיי"ש, ונ"מ בין מויד לשוגג היכא דעדיין לא התחיל העבודה, דבמויד לוקחים אותו אבל לא בשוגג וכן היכא דכבר נגמר דינו או המוצה לא הוי קליטה, רק צאלמע העבודה דאז יש חיוז מיתה על הכהן אפסוק כמ"ש רבינו בהל' ביאת מקדש גם לאחר גמר דין כן ועי' מכות דף ו' ע"א דגם אש ברה מחו"ל לא"י גם כן סותרין דינו וא"כ י"ל דגם דבמוצח ועבודה בידו כן, והנה כמו קודם גמר דין ובאמת גבי ערי מקלט בשוגג לפי מה דמבואר במכות ד"י ודף י"ב יש שני גדרים, גדר הגנה זה קודם גמר דין, ואז גם על מויד דגואל הדם לא יוכל להרגו, וכבר כתבתי בזה, ועי' באבות דר"כ דמבואר שם דשוגג חמור ממויד לגבי גואל הדם קודם גמר דין ע"ש בפ' ל' דכיון שיוכל לגמור דינו עדיין הוה מחוסר מעשה וכמו בהך דגישין דף ס' גבי ס"ת וכן ס"ל לרבינו בהל' גניבה פ"ב הל"ב גבי ספיקא דדינא בקנס דאש תפס לא מפיקין מוניה ועיי"ש בהשגות, אך זה רק היכא דאי אפשר שיהי' גמר דין, אבל היכא דשייך גמר דין או אי אפשר לתפוס קודם גמר דין גם לשיטת רבינו, וכן הדין גבי מומר נע"ז היכא דאי אפשר לעשות גמר דין או מותר להורגו, עי' בדברי רבינו בהל' רולח פ"ד הל"י ובפי' המשניות פ"א דחולין ובתוס' סנהדר' דף ע"ב ע"ב ע"ש גבי בני ברית וזה ג"כ אשר כתב רבינו בסוף הל' גניבה פ"ג הל"א גבי מחתרת ובפי' המשניות שם דכל היכי שיוכל לטות גמר דין א"א להורגו, וכן הדין גבי שור הנסקל, עי' סנהדר' דף ע"ג ודף פ' ובדברי רבינו בה' נזקי ממון פ"א ד"ש כ"מ בין אש נתערב בשוורים אחרים שלא נגמר דינם אז אינו יכול להורגם כולם אבל אש נתערב בשוורים מעלי' או הורגים את כולם, ועי' בספרי סוף פ' מסעי דהוי מחלוקת בזה ר"י ור' יאשי'. אבל בגמ' דילן מכות דף יוד ע"ב הוי בזה ג"כ מחלוקת גבי מויד קודם גמר דין אש מהני הקליטה דערי מקלט יואז י"ל דד"ת קולטים בהך דמכות דף י' הכ"ל, ועי' בספרי פרש' האינו על קרא דיערוק כמשר דדברי תורה מכפר כעגלה ערופה על שפ"ד : בגדר כפרה ולאחר גמ"ד הוה זה בגדר כפרה מכות ד"ב ועי' דף פ' ודף י"א בתוס', ובשיטת רבינו דס"ל בהל' רולח דגם ישראל שהרג גר תושב שייך בדין דערי מקלט, חזיון דזה דין בפ"ע אף דמויד פטור, ועיי"ש בדברי רבינו בפ"ה מה' רולח הל"ג גבי עבד, ונראה דקמ"ל דאף אש הרג עבד בשוגג וחי יוס או וימים מ"מ חייב גלות דלא גרע מגר תושב ועי' במאי דפליגי רש"י ותוס' בכתובות דל"ו אש גלות נק' כפרה אש לא ובשבועות דף ח', וכן למאי דמחלק שם רבי' בין גר תושב שהרג ישראל דנהרג אף בשוגג ואש הרג עבד גולה, חזיון דגבי עבד אף דחייבים עליו כמו על ישראל ונ"מ בגדר פרטי אין עליו, וכבר כתבתי במ"א גבי גדר שוגג דפטור או משום דהחטא קלוש או דאינו חושא גמור, ועי' תוס' קידושין דף מ"ב ע"ב ד"ה אמאי ובסנהדר' דף כ"ה גבי צא על ההמה בשוגג ובשבועות ד"ג בתוס' ד"ה מהן וד"ה ע"ב ד"ה מיתה ושם קאי על שוגג, ומאי שייך זה להך דיומא דפ"ה וכריתות דף כ"ו, ורש"י נדרים ד"י

תורת

נח

חיים

ט' שהו עיקר בנח' החיזק דח' דחזרה שג' חזרה האדם דוקא כנל מטעם כנל דל' :

(ל) ודנה אחר כל הי' יום בכללות ענין דור הפלגה שבו עיר ומגדל וראשו בשמים ט' באמרם נעשה לנו שם פן נפון ט' בתבואה למעלה שבח' שם זה שרע לעשות להם ע"י נפון זה היינו שם מ"ה דוק' שהוא שם הו"ה דבחי' החיזק בהכללות המדות דח"ג (עפ"י מאמר ק' המדה שג' מתקבל ט' והוא שם מ"ה מלגיו אורח האל' דלחיו שג' דלילג ט' כנל מקור החזק דברוד' ט') ומבואר ג"כ למעלה שיש יחזק מעלה הרבה בשם זה דהוי' יוחז' מכל השמות דאל' אלק' שג' ז' שמות שאין נמחק' ט' במה שהכלי שם עם האור שאין הכלי מסתיר כלל לאור כשאר השמות ט' חזו מי כמוך באלים הו"ה ט' כנל באריכות וא"כ באמת יש להפלי' בזה מאד איך אפשר להיות שג' עו"ם יטולים לעשות להם שם מ"ה זה דהוי' דחזקון אחר ששרשם מבחי' ז"מ דחזו שכן בנח' ענפי' מתפרד' וח"י דוקא היפך בנח' החיזק דשם מ"ה דהוי' שבנח' אדם ט' וע"כ גזרו אומר דאדם קרוי' אדם דוקא ואין עו"ם ט' ובמ"ם ישראל אשר ק' אחסא בנח' ח"ה וכן ה' אלקיו עמו דוקא כנל :

(ס) אך האם יש להקדים חתלה שג' ענין של ע' עכו"ם שכן ע"ש דנוה כמו שהן בנח' ז"מ דחזו שהי' שם בנח' השביר' בנח' ס"ג וב"ן דחזו וירדו ונפלו רפ"ח יטלין בשב"כ עד למטה מטה מאד עד התהוות הע"ש דנוה דע"י ט' איך יתכן כלל ענין ירידה ונפילה גדולה בזה כמו מאריגא רמא ט' שהרי בנח' האורות דחזו קדמו לבחי' אורות דחזקון והיו נכללים בעצמות המאלי' בנח' חוקף האור דגבורות העלויות דקדושה האלקית ט' . ואמנם הגה ידוע בשג' הע"ש דנוה שכן מקבלי' מבחי' אחוריים דשם ב"ן דקדושה ממ"ח צירופי' האחרוני' דשם אלק' וע"כ נק' אלק' אחרים שהן סג' דקליפה בנח' מנגד לסג' דקדוש' וכמ"ס אה' זלע"ז עשה האלק' ט' . וביאור הענין הוא ידוע שבחי' הקליפה הוא בנח' הי"ש וגס' הגפרד כקליפ' לפי שפירדת בגסות בפ"ע והוא בנח' ההתפשטות והרגשה בעצמו בנח' יש ודבר גדול שהוא היפך ממש מבחי' הביטול במציאות והיחוד העליון שבסג' דקדוש' שהוא דוקא בביטול העצמות והעדר ההרגשה לגמרי בנח' מ"ה ואין האלק' כמו ונחטו מה ט' והוא לפי ששרש הע"ש ב"מ דחזו שגפלו למטה ביוצר אורות חקפי' וחזק' בנח' יש והתפשטות כמ"ס וימלך ט' כנל הגם שזה הי' בנח' הקדושה האלק' בתוקף האור בחללי' כנל אבל כשלא יכלו הכלים לסבול האור מחמת חקפם ונפלו ונשברו ט' נסתעף מזה שרש לשרש לגסות ויש נפרד דק' שג' ז' מדות דנוה דע"י שרש ע"ש דע"י שג' בהן בהגדל עליון גוים בהפירדו ט' יב גבולות עמים למספר כנ"י דוקא שג' ע' נפש דיעקב שהן בנח' הביטול דשם מ"ה ביחוד העליון ד' מדות דקדושה ט' . (ויזן זה במדות חז"ר העובדי' שכלב כמו בהתפעלות באהבה רבה בחפלה בנח' עצמות הרצון שלמעלה מן השכל ועטם שזה כמו מדות ההתלהב עצמ' און הדעם וכן ההתלהב ההתלהב

ברשעי אש כלב שג' החלוצות גדולה כלל טעם דענה כלל שכן כמו בנח' המדות דחזו שג' אורות חקפיים וחזק' שלמעלה מן מדות דח' דענה ט' אך בנפילה האדם כלב אחר החפלה בערדתו בעומק המשכת המדות שכלב בהכלי העו"ם דח' יפול הטפל במדות הללו עליון ב' מדות הרעות בחלות וגסות הגופני' בנח' יש נפרד לגמרי כמו בהחלוצות אש זרה ודיכיק' האה"ר בדברי' אר"ם ט' וכענין הנפילים שהיו בארץ ט' שהיו שרשם מו"מ דחזו שג' אש' השם ט' כידוע חזו מאד שלא נתקיימו האורות בכלים מאד רבוי האור ומיעוט הכלי ט' אבל ברבוי הכלים הוא עיקר בנח' החיזקון למדות דחזו והוא חו"מ שג' האור דחז"ר כללים רבים כמ"ס באור כי טוב טוב לגנוח בכלי דוק' . והנה מזה הטעם דח' א"ל שיקבל ע"ש דנוה ששרשם מבחי' הפירוד והתחלקות דבחי' דחזו שג' למטה כנל ע"כ גם למטה הם בנח' יש נפרד מבחי' אור דשם הו"ה דבחי' החיזקון שהוא בנח' היחוד וההכללות דע"ש דקדושה כנל בשג' שם מ"ה דחזקון הוא למעל' גם מיחוד והתכללות דע"ש דעקוד' והוא מעצמות היחוד דאח"פ דעצמות אה"ם ממש כנל מאד שג' אדם אדמה לעליון ממש כנל (והוא מאד בנח' ההכללות דכלי' דוקא כנל וע"כ נאמר ט' ה' אלקיו עמו שבחי' הכלי דשם הו"ה שהוא בנח' אלק' שבו ט' מאיר ט' אור א"ס בפנימיות שלו כמו בפנימיות האור דהוי' שהוא עיקר יחזק מעלה דח"ה ט' כמ"ס למעלה) שאין זה אלא בישראל דוקא שג' ט' אשר ק' אחסא בנח' ח"ה דח"ה שפולל דבר והפוכו דח"ג ששרשם בשם מ"ה העצמי שלפני העצמות הראשון ט' אבל ע"ש דק' שרשם בנח' הפירוד ד' נקוד' שלמטה נקראים טורי דפרודא רה"ר ט' שפירדים מיחודו העצמי כמו ומשם יפרד ט' וא"כ איך אפשר שיקבלו מבחי' שם מ"ה דהוי' אף לא מחיטויות דחיטויות הכלי דשם הו"ה זה מאחר שאין הפרש בו בין אור"כ כלל כנל ואע"פ שמבואר למעלה שיכולים ע"ש דקליפת טגה לקבל מחיטויות דחיטויות הכלים דבחי' חו"ג דאילות שכן מוגבלים בשם אל ואלק' כמו ברמ"ח צירופים האחרונים דאלק' דכתיב מלך אלקים על גוים (וכענין אברהם ילא ממנו ישמעאל ויחזק ט') שהוא מבחי' המותרות ופסולת שגפלו להם מאחוריים דבחי' ב"ן כנל אבל בנח' שם הו"ה אף מחיטויות דחיטויות שבו לא יוכלו לקבל וכמ"ס וכבדי לאחר לא חתן ט' וכמבואר למעל' והוא מטעם שהכלי הוא כמו האור ממש מטעם הכל' ולזאת דח' א"ל שיבא ויגיע שום שפע אור והמשכה אף בנח' חיטויות דחיטויות מבחי' שם הו"ה שהוא בנח' יחוד העליון דקדושה כי לא יכלו להיות בנח' הביטול לאין ביחוד האלק' דשם מ"ה כלל וכלל רק מקבלים מבחי' אחוריים דאחוריים דשם ב"ן דקדושה שגפלו להם בנח' מותרות ופסולת כנל . ולפ"י הרי יפלא יותר מאין הי' כח לאשוי' דור הפלגה לבטח העיר והמגדל לעשות להם שם שהוא שם מ"ה דוקא כנל ופי' נעשה הוא בנח' ע"י שהוא בנח' הכלי מאחר שגם מחיטויות הכלי שבו לא יוכלו לקבל כלל כנל דל' :

(מ) אך הנה באמת אין בנח' כלל ב"ן קבול להכל ולקבל מעצמות

תורה

נח

חיים

עה

שם יסכון דוקא אור הכרעה והשפעה לאחדות העליון (ובמקום מחלוקת ופירוד יסתלק אור הכרעה והשפעה גם שכן עוסקי' בתו"מ וכמו בבית שני שהי' שאלת חסם בין ראשי הדור כח"ס בגמ' וכו"ל) ועיקר הטעם הוא לפי שהאמר בללם האלקים טעה את האדם כו' והוא כאשר יש בו מבחי' ההתכללות דכל מדות ומוחי' העליונים בללם וזיור אדם העליון דקדושה האלקית ממשי' אזי יכול לבטון בו שם מ"ה דאדם העליון שיהי' מושל בכל העולם לפי שהכל בעליונים וכללים בו וכח"ס ודרו כו' ומוראבם וחסכס כו' וכמו שגרא' בטבע האדם שיש בו התנשאות בעצם על כל הבהמות וחיות וחפץ להיות מושל על הכל. וזהו מזל דבחי' אדם דוקא שהוא נברא בללם אדם העליון שהוא דבחי' שם מ"ה שכולל הכל והכל כלולים בו כו'. ולזה קרא האדם שמוה לכל החי' ובהמה וכל אשר יקרא לו האדם דוקא זה שמו כו' כמו שלמעלה פני ארץ ושור ונשר הכל כלולים ובעליונים בבחי' אדם שכל הכסף כו'. וזהו שהאדם הוא בעל בחירה מכה דעת עמו דוקא לבחור בטוב כו' לפי רטנו ושכלו שזהו כמו בבחי' יש ממש משא"כ הבהמות וחיות אין להם בחירה כלל שזהו מורה על שהם נפש האדם שהוא בללם אלקי' ונק' אדם חדמה לעליון ממש בבחי' יש אמיני והתנשאות האמיני' דקדושה האלקי' כמו באדם העליון. וראי' לזה מצדדי' הגדולים שבארץ שללם האלקים דאדם העליון היה בהם בבחי' השלימות דשם מ"ה כו' הי' כל הפולם מתבטלים מפניהם כמו ביראה ופחד אלקים ממש כמו שאמרו בני חת' לאברהם נשיא אלקי' אחת בחוכנו נשיא אלקי' ממש. וראי' לזה ממה שדף אברהם אחר ד' מלכ' בג' מאות וי"ח איש חיכי ביו ונחשם שאין זה לפי כח הטבע האנושי כלל רק שגפל אימתו עליהם כמו שגפל אימת אדם על בהמות וחיות שהי' עפר ואפר בעלמו בבחי' מ"ה ולכן א' איכה ידוק אחר אלקי' אם לא כי אדם כו' שסר לו אדם מהם וכח"ס כלב כי לחמו הם סר ללם מעליה' כבהמו' וחיות שכללי' באדם כו' וד"ל. ועד"ז היה אדם"ר קודם החטא אך אחר החטא וע"י חטא דור המבול נפגם באדם ללם האלקי' לגמרי עד בני נח שחזר ונתקן מעט ע"כ הזכיר להם על ש"ד ואך את דמכם כו' מיד כל חי' כו' שופך דם האדם כו' כי בללם אלקי' כו' וד"ל :

(מו) **אך** דור הפלגה התחכמו בעצמם שיטעו להם שם דהיינו שם מ"ה דאדם כמו שהוא בללם האדם העליון להיות בבחי' יש והתנשאות אמינית על כל הברואים ולהיות להם המשכה שפע כל טוב העולם מכה שלימות עצמם מבלי יטעו להיות בבחי' בטול לאלקי' לקבל רק מבחי' אמוריים ומיטעיות כו' והוא ע"י האחדות שיהי' בהם שזהו זיור התכללי' דאדם בגדלות המדות והמוחי' ובבחי' שלימות שיש באדם מלד שגברא בללם האלקי' ממש כנ"ל שיהיו בה דומה לאדם העליון דקדושה להמשך להם כל ברכות ושפע ממש מ"ה העליון גם כמו שהן בבחי' הפירוד מאלקות בבחי' אדם יש נפרד בפ"ע כי לא ראו לקבל מבחי' שם מ"ה דאדם העליון עצמם דמיטעיות ש"ל ע"י בחי' הביטול דוקא כו' והם לא ראו להיות בבחי' הביטול לאלקות רק דוקא בבחי' יש דאדם

דוקא בבחי' נפרד (והוא בחי' אדם בלעל דח"א דקליפה מצויה לדמות לאדם העליון כדף בפני אדם) חסו ש"ל הבה נבנה לו עיר ומגדל כו' ונעשה לו שם והפסע הוא שיטעו להם שם בהתנשאות גדולה בבחי' יש נפרד מאלקות וכמו ויאמרו לאל סור ממנו כו' והוא ענין שיטעו להם שם מ"ה דבחי' אדם למטה בבחי' פירוד כמו שהוא למעלה בבחי' שם מ"ה דקדושה להיות בדומה לאדם העליון ע"י התכללות והאחדות דבחי' קומת אדם שעי"י יומשך להם שם מ"ה העליון גם בציחם בבחי' הפירוד ח"ס ונעשה לו שם לו כמו שאמרו למטה בבחי' הפירוד מאלקות נעשה ונמשך לו בחי' שם מ"ה דחיקון דאדם כמו שהוא למעלה בעולם העליון דאצילות ולא נאסך לקבל מחיטיות הטפל ממש מאחוריים דשם מ"ה דקדושה כו' וד"ל :

(מו) **אך** דור הפלגה שגו ברוחא ועשו בהם כי הגם שהי' בהם האחדות והתכללות ציור אדם באיברי' הכלולים כא' זה מקבל מזה כו' אם אין בהם בחי' הביטול נפגשם ועוסם לאלקות אינם נקראי' בשם אדם כלל כי עיקר האדם הוא הכפוש שבו שהוא בללם אלקים שכו' טרת האדם ולא החמו' שבו דהגם שגלטייר החומר ציור אדם אם אין בו נפש אדם אינו בכלל אדם כלל וכמו גולם של אדם"ר ערם שגפח באפיו כ"ח הגם שהי' חומר זה מטייר ציור אדם אינו אלא חומר עפר לבד והגם שלא נק' אדם רק כשהי' נשמתו בטופו עכ"ל העיק' הוא מלד נשמתו שהיא בללם אלקים ואף שיש התכללות באברי חומר הגוף אין זה כלום רק ע"י הצורה שבו דוקא טולד בבטון שהעיקר בו הוא הצורה הכפושית שמשך בו כו'. וכך יובן בענין האחדות והתכללות שהי' דור הפלגה מאחר שלא הי' נפגשם בבחי' הביטול לאין האלקי' כלל אין זה בבחי' טרת אדם בללם אלקי' כלל הגם שהי' בהם אחדות גשמי' בביטול זה לזה זהו רק כמו חומר אדם שכבהמו' ממש יחשב כי בלא טר' האלקי' דנפש האדם אינו בדומה לעליון כלל וראי' לזה ממה שמינו באברהם שדף אחר סד' מלכים ונחשם אע"פ שהי' בהם אחדות והתכללות כאיש א' למלחמה לא כועיל כלום ואם אימתו עליהם כמו אימת אדם על הבהמה כו' וכן כאשר ידוק א' אלקי' כנ"ל וכה"ג ומה שגדורו של אחאב האליו מלד אע"פ שהיו בבחי' פירוד מאלקות כרי העיקר הי' מפני שגשע מלחמה עכ"פ חלו בטמאם רק בה' לבדו ובעלו בללם כל העכו"ם ולזה כועיל גם האחדות שלהם. שישכון בהם ההלמה האלקים דבחי' אדם העליון (והוא מטעם הנ"ל דבבחי' שם מ"ה דחיקון נגש"י דוקא מאיר גם בחיטיות הכלים כמו בפנימיו' האור דהיינו גם במקום בחי' הפירוד יחי' ג"כ בבחי' הביטול לאלקות וכמו באחאב דורו דהגם שרשעו' היו חלו בפסולי' בבחי' הביטול רק לה' כנ"ל) וראי' לזה מן ההיפוך ממה שמינו בשרי עכו"ם כשמתנשא' בעצמם ביותר (להדמות לבחי' אדם העליון בבחי' אדם יש נפרד ממש) הי' משפיל אותם בחבליהם כמו בסנחריב שהחנש' בעלמו ואמר מי בכל כו' ושל דבר הוא וכל עמו וכן נכבדו נר שטעם ללם עכו"ם בדמות אדם להדמות לעליון ונעשה בצורת חיה ואדם אח"כ על האמה כו'

(מו) **אך** דור הפלגה התחכמו בעצמם שיטעו להם שם דהיינו שם מ"ה דאדם כמו שהוא בללם האדם העליון להיות בבחי' יש והתנשאות אמינית על כל הברואים ולהיות להם המשכה שפע כל טוב העולם מכה שלימות עצמם מבלי יטעו להיות בבחי' בטול לאלקי' לקבל רק מבחי' אמוריים ומיטעיות כו' והוא ע"י האחדות שיהי' בהם שזהו זיור התכללי' דאדם בגדלות המדות והמוחי' ובבחי' שלימות שיש באדם מלד שגברא בללם האלקי' ממש כנ"ל שיהיו בה דומה לאדם העליון דקדושה להמשך להם כל ברכות ושפע ממש מ"ה העליון גם כמו שהן בבחי' הפירוד מאלקות בבחי' אדם יש נפרד בפ"ע כי לא ראו לקבל מבחי' שם מ"ה דאדם העליון עצמם דמיטעיות ש"ל ע"י בחי' הביטול דוקא כו' והם לא ראו להיות בבחי' הביטול לאלקות רק דוקא בבחי' יש דאדם

תורת

נח

חיים

והוא אל העיר ומגדל הזה דווקא. ועיקר הכוונה שיהיה זה להם בעתה שמוקד רק שיהיה ביטולם לקבל אור השפע הפנימי דש מ"ה על ידי שיהיו טלם בקבוצת א' באחדות והתכללות טלם כח"ש א' חבירים בכל דבר בלי התחלקות כלל שהם שזה רק בחינות דהיינו אהבת רעים זע"ל לבד ואין זה בחי' ביטול לאלקות כלל בביטול הרטון בו עכ"ל מה שמחאחדים ומתכללים גם ב' הפכים וגדולים והרים יחדיו יהיו חמים הרי זהו זה מלך בחי' הביטול וההכנעה של כ"א שמניח ומבטל א"ע לגבי זולתו האם שהוא היפוכו וכן זולתו מבטל ומכניע א"ל לגבי אע"פ שבהא' בפנימיות לבס דעתם אין דעתיהם ולבם שין להפכים על דבר א' עכ"ל מתכללים יחד להפכים על דבר א' כח"ש א' ברטון א' בו כמו בעתה וזלכות עיר ומגדל בו טלם הסכימו כח' בדעתה ולב א' מפני בחי' הביטול והכנעה זה לזה שלא יהי' בהן פירוד והתחלקות כלל וכמ"ס ויהי' כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים (כמשי"ת) לפי שכל אחדות והתכללות א"ל להיותו כ"א על ידי ביטול והכנעת כל א' שתח ממקומו דעתו לגבי זולתו שאם כל א' יהי' בחי' יש דבר בפ"ע דוקא ויעמוד על דעתו ורטוט ולא יבטל א"ע לזולתו כלל דהיינו ריב ומחלוקת ופירוד גדול היפך האחדות כידוע לפי שא"ל שיהיו כל הדיעות דברים שווין ומסכימות לדבר א' בו חזו שהיה עתהם בבין עיר ומגדל זה שיתקבצו לשם להיות באחדות אחת שבה יש דמיון עכ"ס לבחי' היחוד והתכללות האמתית למעלה בשם מ"ה דתיקון א"ל שהוא מלך בחי' הביטול האמיתי מכל וכל לה' לבדו שבסגור דקדושה כ"ל שעשה היחוד העליון דע"ס דקדושה כ"ל והם ראו באחדות החיטויות שלהם שיש בה בחי' ביטול מה לזה להיות עי"ל בחי' בלי להבדל אור השפע האלקות דיומך העליון דש הוי"ה דקדושה שיומבך להם בחיטויות עכ"ס מחיטויות הכלי דש הוי"ה כמו שמאיר בפנימיות דש הוי"ה למעל' גם כמו שהן בבחי' הפירוד מאלקות כ"ל ונמצא דפי' הפסוק דראב"ע עולה הוא ג"כ ע"ד הסוד והוא ענין מ"ס ונעשה לו שם שהוא שם מ"ה העליון לו גם כמו שהן למטה בשולם הפירוד כמו שהוא למעל' בסט' דקדושה מלך האחדות שיהיה בהם תמיד ע"י המגדל הזה כ"ל וד"ל. אך עדיין יש להפלא זה גופא דמאין יהיה בהם כח האחדות האת גם בחיטויות שהוא לבטל א"ע זה לזה כ"ל מאחר שגרסם למעלה הוא בא מבחי' הפירוד דנקודים דתוהו עד שלמטה הן בבחי' פירוד גמור ואין יכול לדמות בעלמין לבחי' הקדושה לעשות בעלמם גם בחי' דמיון להארת שם מ"ה העליון דתיקון א"ל בחיטויות (מאחר שמבואר למעלה שבבחי' שם הוי"ה דמ"ה גם בכלים החיטוים יחד מאיר כמו בפנימיות האור שלא יוכלו לקבל משם כלל) שהרי אין האור העליון דקדושה שורה רק בבחי' היחוד והביטול במציאות מ"ס לאין כ"ל ולא יבטון כלל במקום הפירוד וגסות דק"ל בו וד"ל :

(סג) אמנם הגה ע"ד הפסוק הענין הוא דהגם שגרס ע' עכ"ס הן למעלה בבחי' הפירוד ד' מדות דעגל שמקבלים מחיטויות ואחוריים בבחי' ב"ן דקדושה שגמבך

ל"ס בבחי' מותרות מלך שבה"כ דתוהו בו' הנה עכ"ל הרי יש יחוד והתכללות למעלה בו' מדות דקדושה שהן ו' שמות שאין ממחקי' כ"ל שכלולים בקו האמצעי בבחי' ח"ת שהוא שם הוי"ה דמ"ה דבחי' התיקון שמחמת בחי' שם מ"ה זה מתכללים גם ב' הפכים דמ"ג גם בחיטויות דחיטויות הכלים שלהם שיוצא למטה כמו במלאכי' דבי"ע שהן בבחי' ההתכללות דמיון ושמאל יחדיו כמרכבה דפני ארי' אל הימין בו' שא' בזהר דכלילן דא דא ושלילן דא דא בו' וע"כ גם בירידת המדרגות גם למטה ביותר בעלמא דפרודא שנק' רה"ר שהן ע"ס דק"ל שמקבלי' משמרי האופנים בו' גם בהם יכול להיות ההתכללות והאחדות בחיטויו' עכ"ס שזהו בביטול והכנעה זה לזה גם ב' הפכים כ"ל אע"פ שהן בפירוד ויש גמור ואין בהם בחי' הביטול לאלק' רק לפרק' וכמו שאנו רואי' שיש אחדות וריעות גם באנשים אחרים להתכלל יחד כח"ש אחד גם במלאכי' ושרי ארץ שכל א' הוא יש גדול בפ"ע בו' וד"ל :

(מד) אף עדיין יש להבין איך יוכלו לקבל משם מ"ה אף בחיטויות השפע ע"י האחדות שלהם למטה מאחר שאין שום דא אחיה לק"ל משם מ"ה דהוי"ה אף לא מחיטויות דחיטויות הכלים שבו מפני שאין שם בחי' מותרות וטולות כלל מאחר שמאיר בכלי כמו באור בשוה לפי שאין הכלי מסתיר כלל לאור וכ"ל שזה היה בחי' יעקב שנק' איש חס בשלימות דיי"ב שבטים בו' ואמנם הענין הוא דהגם שבה דוקא נבדל מעלת בחי' שם הוי"ה דת"ת כמ"ס מי כמוך באלים הוי"ה ואיט' אלא בישראל שה' אלקיו עמו כ"ל שאין כן בשאר השמות דאל ואלק' בו' שם ע"ס יכולים לקבל מחיטויות דחיטויות כ"ל עכ"ל אדרבה היא הנוחנת לומר להיפוך ג"כ דמשום שמאיר בכלי דאור הח"ת בשם מ"ה בשם הוי"ה כמו באור ממש לפי שאין הכלי מסתיר ומעלים את האור כלל כ"ל א"ל הרי יכול להיות בחי' המסכה דאור דשם מ"ה דהוי"ה גם למטה מטה בחיטויות דחיטויות הכלים עד גם בשולם הפירוד דק"ל בע"ס דעגל כאשר יהי' בהם ענין האחדות והאחיה וריעות בחיטויות עכ"ס אע"פ שהן בבחי' נפרד מאלקות לגמרי לפי שאין מסתיר כלל בכלי' ולבטי' בבחי' המסכה שם מ"ה בו' וד"ל. וראי' לזה ממה שאנו רואים שכל ברכה ושפע העליונה בבחי' שם מ"ה שהוא בחי' אחדות והתכללות שלמעלה ביחוד העליון דקדושה נמשך בכל מקום שיש אחדות וחבור דוקא ולא במקום הפירוד ומחלוקת. ואע"פ שהאחדות והחבור הוא במקום הקליפה מ"מ מאחר שהן באחדות והתכללות יחד כח"ש א' נמשך בהם ממקור הברכות העליונות דאור שם הוי"ה כמו שגמבך למעלה בבחי' הפנימי' ביח"ע דקדוש האלקי' ע"י בחי' שם מ"ה דתיקון לפי שטבע בחי' האחדות העליונה לשכון במקום האחדות גם למטה מטה ביותר גם במקום הפירוד דק"ל (הוא מטעם שמאיר בחיטויות דחיטויות הכלי כמו באור באין הכלי מסתיר לאור כלל בו') וראי' לזה ממה שמצינו בדורו של אחאב דאע"פ שהיו רובם עובדי כו"ס ומכשיס' לה' מאד עכ"ל הלאינו מאד במלחמותיהם ומשלו בכל הגוים לפי שהי' בהם בחי' האחדות והחבור ושולם בהתכללות אחד -

שם

צפנת

מהדורא תניינא

פענח

יג

בסנדל שהוא מעיר הגדחת אך זה תלוי אם העור של
הבהמה נאסרה מחמת חלק הבהמה ומעשה עץ שימש עי'
גדה דג' בתוספות וב"ק דמ"א או הוא נאסר מחמת שללה
או מחמת כל אשר בה אך כיון דק"ל בע"ה אינם נאסרין
ורק אסורי' מחמת דנטשו כשור הנסקל וזה תלוי אם העור
הוא בכלל עלם או לא ועי' תמורה ד"א ע"ב גבי הקדים
עורה מהו בנייה ועבודה ור"ל דכיון דק"ל בחול' דג'ה
וגדה דג'ה דגלויה כולה שריפה הוי שם בהמה עליה והוי
כמקדים דבר שהנשמה תלויה בו או זה רק סבה חוליית מה
שע"י זה נשרפה וכמבואר בגדה שם והוי זה דבר פרטי
ולא שייך להבהמה ועי' רש"י ב"ק דע"ה ע"ב גבי שור
לגבי ד' וה' ובשבעות ד"א ע"ב וזבחי' דק"ג אם הקדים
בהמה אם ההקדש חל על העור מחמת הבהמה או מליאות
צפני עלמה ועי' חולין דק"ה גבי שור וזבחי' דמ"ג ומעילה
ד"ה ורש"י חול' דק"ה ע"ב וכמה מקומות אם המעילה
בהעור של קדשים הוי מחמת הבהמה או מחמת עלמה וכן נימ
במה דק"ל דעור מהלך אחר הבשר גבי קרבן זבחים דל"ט
ודק"ג מ"מ הא ק"ל דהעור לכולי עלמא הוי ממון כהן
ויכול לקדש בו את האשה עי' תוספתא קדושי' פ"ג ובספרי
פרש' קרח פסקא קיי"ז זה יהיה לך כו' מן האש דר"ל
על עור של העולה וא"ש בזה מה שהקדשה הוי קידושין דגיב
ע"ב דלמה למיכתב לך עי"ש אך כ"מ דקא משמע לן דעור
מקדשי בו הכהני' אשה וכבר כתבתי בזה וכן כ"מ גבי
קדשי' קלים דהוא חלק הצעלים הבשר והעור אם זה ג"כ
בגדר' שולחן גבול עי' רש"י ב"ק ד"ז ע"ב ובתוספות שם
דפליגי וצ"ל דכ"א ורש"י אול לשיטתיה בפסחי' דג"ס דלכילת
קדשים קלים לצעלים הוי מלוה וגדר שולחן גבול דלא כר"ן
ורא"ש בגדרי' ד"ד ע"ב עי"ש איך הדין אם הצעלי' נשמאו
למי שייך הבשר ולמי שייך העור וכן כ"מ למד"א צמחיו'
דע"ג דגם בני נח יכולי' להביא קרבן שלמים במקדש והבשר
וודאי דהם אסורים לאכול אך מה יהי' אם אמרינן דרק היכי
דהצעלים שייכי בגדר מלוה אכילה או שייך הבשר להם וגם
העור אצל צבני נח או שייך הבשר רק לכהנים כמו שאר
קדשי' וזהו שיטת רש"י צמחות דס"א ע"ב ומחילא העור
ג"כ של הכהנים אך התוספות שם לא סבירא להו כן
ויכולים הבני נח ליתן הבשר לכל מי שירצו אם כן מחילא
העור שייך להבן נח וזה אם שייך צבן נח לומר משולחן
גבול ועי' סנהדרי' דל"ט ע"ב כשהוא משקה את כולו
ור"ל אם שייך גדר השגחה פרטיית גבי בן נח ועי' סוכה
ד"ה ע"ב דקרבנות החג בצביל צני נח, ור"ל דגשמים גם
בצבילם ובהם לא שייך גדר כללי דאין ליכור בהם כמבואר
בגזיר דס"א ע"ב ועי' בתוספות ישנים יומא דנ"א ע"ב
ולכך נקט המשנה בר"ה דס"ז ע"א וצחג נדוני' על המים
ולא קאמר לשון כללי נידון כמו ברישא משום דגבי צני נח הם
כולם פרטים ועי' מה שכתב רבינו בפירוש המשניות ב"ק
פ"ד מ' ג' ובספר המורה ח"ב, ועי' ב"ק דק"ס ע"ב
ודק"י ע"א גבי עור של קדשים של כהן שחא עי"ש ושם
אבאר זה ובדברי רבינו לקמן פ"ז הל' ג' בהמה שהקריבוה
כולה עי"ש דמשמע דיכול לשייר ואז לא נאסרה כולה ועי'
נויר דנ"א גבי תרוד רקב דמשמע שם דאם נישל העור
אין עליו שם מת שחסר דאז אין לו רקב ואף לשיטת
הירושלמי שם והתוספתא צאהלות ובדברי רבינו צאהלות שומא
מת גבי תפוסה ושכונת קברות דרק אם חסר דבר שהנשמה
תלויה בו הרי עור ג"כ כן וכמ"ס ומ"מ יש לו רקב חיוני
דזהו בגדר פרטי ולקמן אבאר בזה, עכ"פ גבי שלל של
הנשים ושל הקשנים וגם מלבושי' שעליהם י"ל דבעלי לגופה
ואם

היכא דהאדון הי' עומד איך הדין גבי מת העבד ולא הי'
כפות אם לריך לשלש דמי העבד לבעליו ובס"ק דב"ק ד"ל
למ"ד הראשון ישנו בכלל יום או יומים אם עכ"פ לריך
לשלש דמי העבד לשני אם זה הוי בגדר פשור או שהדן
כן, ועי' במה דפליגי רש"י ותו' בב"ק דל"ה ע"א גבי
מקלקל, ועי' בגיטין ד"ב גבי עבד שברח לערי מקלט
דעדיין שם עבד עליו ואמאי לא כימא דהוי ייאוש שהרי
הגויאל הדם יכול להורגו וכבר כתבתי בזה, וכן וודאי מה
דמבו' בתו' דעבד של כהן אוכל בתרומה עי' בגיטין
ד"ב משום קנינו וע"ש בפ' המשניות ור"ל לא מחמת
עלמו רק מחמת האדון ועי' בתו' וביצמות דס"ז וכריתות
דכ"ד דדי בקנין הגוף של אדון ונ"מ גבי שאלה בעבד'ס
אף דהתו' מיעשה בו חיובים, אי משום גזירת הכתוב או
דלא הוי קנין הגוף והגדר אם מחמת דנטשה שלו לכך
חייב צאונסין או מחמת דחייב באונסין ולכך הוי כמו שלו,
ועי' ע"ז דס"ו דמיייתי שם ראי' דלא קניא משכירות לעכו"ם
ומה ראי' הא ב"ג אימנעו מדין שומרים כמבו' בכ"מ ועי'
פסחים דל"א ע"ב ותוס' שבוטות דמ"ד ע"א ובדברי רבי'
בה"י שאלה דאף אם באמצע נתגייר פשור וע"כ דהמיעוש
רק מחיובים ולא מהעלם ועי' ע"ז דע"ה ע"ב גבי דך
דרב' אשי בכסא דכספא חבו' דגם ב"ג כן, וא"כ לשיטת
התו' ביצמות דס"ו ע"ב דכהן שאל פרה מישראל מאכילה
בתרומה איך הדין אם שאל מב"ג וכן אם שאל עבד וכן
במתנה שאל להיות כש"ח ב"מ ל"ד אם אז מאכילה
בתרומה וזה תל' בגדר מ"ש התו' כתובות דנ"ו ע"ב
ע"ש, עכ"ל לגבי עבד עיר הגדחת י"ל דנהרג אף שהו' לא עבד.
ובשעת רבי' יש לבאר המקרא דס' יהושע גבי דך דרחב
עם המרגלים גבי שבוטת המרגלים בזמן שהיו צביתה
דחשב' שם גם אחיותי וכל אשר להם ואח"כ לאחר ההורדה
חשב' שם רק אחיך וכל צית כו' אך הגדר כך דכבר כת'
בה"י הוצא בתו' מגילה ד"ד ע"ב ועי' תו' סוטה דל"ה
ע"ב דהיית' מעם אחר שלא מו' עממים וכ' בה"ג דהיית' רוסתקא
ר"ל דהיית' דרה לא צעיר עלמה כיון דציתה בקיר החומה
כהך מחלוקת צעירוכין דל"ג ר"י ור"ש אך אם הית' נשואה
לאי' מן הכנענים היית' בשילה לגבי' וכמו באגשי עיר הגדחת
וגם צב"ג הדין כן כמבו' צעירוכין ד"פ ע"א דילוף שם
דאשתו של ב"ג יכולה להשכיר רשות של בעלה, מנבי
ישראל חיוני דבקנינים הוי אשת צ"ג כאשת ישראל ועי'
צירי' פ"א דע"ז דנבי דפלחין כפלחין ע"ש וה"ג כן ולכך נקט
קרא דרחב הייתה וזנה דלא הי' לה בעל, וצוה אי"ש דבזמן
שהיו ברכותה קיבלו השבועה גם על אחיותה, אצל אחי"כ
אמרו לה שפס"י דין הם נקיים מהשבועה חדא דהו'
אנוסים וגם דאם האחיות נשואות לכנעני הם צעלים להצעלים
והוי נשבע לבטל את המלוה כמבו' גיטין מ"ו ולכך אמרו
צית אביך דכיון שנשאת ינאת מרבות האב. ועי' ע"ז דכ"ח
ע"א דהיכא דאם נשבע לצ"ג והשבועה בשלה לריך להודיע
לו ששגלה השבועה ע"פ דין מפני ח"ה ונ"מ ג"כ דכבר
כתבתי דנכסי המדיחי' הוי כמו של לדיקים דבגמרא משמע
דהליא בסקילה דנקט לפיכך עי' במשנה ושם ד"ג ע"א ואף
אם עבדו ע"ז מ"מ הם לא שייכי לעיר הגדחת ועי' בתוספתא
פ"ד דסנהדרין ושעור סופר שם ועי' בירושלמי יבמות פ'
מלות חליה דס"ל שם דסנדל של עיר הגדחת כשר לחליה
ובגמרא דילן מבואר להיפך ביצמות דק"ג ע"ב אך כבר
כתבתי דנ"מ דגמרא דילן ר"ל שהמנעל נעשית מעור של
בהמה מעיר הגדחת ואם כן לא חל עליו שם מנעל מעולם,
וכן מוכח מדברי רבינו צה"י יבוס אצל הירושלמי ר"ל

שאלות

צפנת פענח

ותשובות

בהגהה] עמ"ש התוס' פסחים כ"ב גבי
לא האבר חוץ למחילה ע"ש.
יוסף ראזין

סימן קמג

יום ג' ו' כסליו תרצ"ה דוינסק.
להרב ר' יחיאל מאיר בלומנפלד
בורשה.

א) קראתי מכתבו [בשיטת הרמב"ם
בפרק ה' מיסודי התורה
דאם איט מקדש ד' נקרא מחלל השם
שהמזכר מאריך בזה בספרו „גאוליס“]
והנה עיקר הגדר כאן שזה קיום משה אם
יוכל לצרור שלא לחלל, אם דמבטל עצמו
מן קיום המטה, ועי' בפסחים כ"ב פ"ב
גבי מה ראו עיין שם כתבו שם ראשון
לצרוח היכא עידי קידוש השם ע"כ דה
קיום ואסור לבטל להפקיע עצמו מן
המטה ככ"מ שיצור שם, ועי' בתוס'
שבת ל"ג גבי לינת ופסחים ק"ב וב"מ
בזה, ועי' שבת ד' ל"א ועי' בסוטה ד'
י"ד פ"ב גבי שעת הסכנה דיושבים
בסוטה שסכנה בגמרים, ע"כ דזה רק
מדרבנן גזירה ומשום הס"כ מבטלין
הסוטה בסוטה, ועי' במ"ש התוס' שבת
ד' מ"ט פ"א גבי תפילין ושלל מסר
עצמו משום דהרבה אין הולכין תפילין
ול"ה שום דה, ועי' בתוס' ד' ק"ל דקמ
ע"י מרוסע בידים, ובאמת הגה הרמב"ם
ז"ל הפך הלשון ממה דאיתא בגמ' שם
דסנהדרין דשם נקט משה קלה ערקא
דמסארי רק על צפנהאוי להעביר על
דח ולא על גזירה, וההפך דגזירה הוא
על הכל וא"כ לא יסי' משוה מן ישראל
פנן שכל ישראל שם ולטרך. אבל על
יחיד לרך למסור גם על מנהג דה
כדי שלא יתחנה מכלל ישראל, וכמ"ש
בתוס' שבת ד' מ"ט שם, אבל הרמב"ם
ז"ל גרס להפך בגמ' שם, ועי' בשבת
ד' כ"א פ"ב גבי נר חנוכה ובשעת
הסכנה פ"ש, ותליא בשני פירושים ע"ש
בתוס' ד' מ"ה פ"א, והרבה יש להאריך
בה לפי המבואר בספרי פ' ראה גבי
גזרים ובה"מ להרמב"ם ובתוס' שבת
ד' ל"ב ועי' ברש"י ד' כ' גבי כרבלתא
ומ"ש הכ"י בהלכות קטנות על הרא"ש
דמנחת ד' ל"ח פ"א אריתות ותוס' שבת
פ"א וע"ה פ"ש.

ב) וע"ד קד דכחיות ק"י [השנתי
אחכס] השנעות, כהה ודאי
חל על הציור דהוא תואר ומליאות ואין
מיתה ציור אריות דק ו' ומעורה דק

ט"ז ומעילה דק פ' ע"ב ועי' מ"ש
התוס' יומא דק נ' ו"א, כי זה תואר
ועי' מ"ש הר"ן בגדרים דק ל"א ומ"ש
הרימב"א במדרים דק מ"ט גבי דברים
של אוחה העיר, ועי' כ"ב דק קב"א,
ע"ש גבי צמחין, ואף דכחילתא אחר
שם דגבי יוסף השניע, ואח"כ האבות
השניעו לבנים, זה רק קודם שגכנסו
ישראל לגור ציור וקאל ועי' מיר ס"א
ע"כ אבל אח"כ וגם אחר שגכנסו לא"י
נעשו ציור ונעשו מליאות אחת נלחית,
וכן הגדר בסנהדרין, עי' בספרי פרשת
צאצאותך אכפ: ק"י כ"ו דהתואר הוא
לשולם, וע"ש בזה מ"ש הרמב"ם בפיה"מ
סנהדרין ובה' סנהדרין אף תה' סמיכה
אי"ה לימות המשיח, רק משום דהתואר
הוא לשולם, לכן כשיכנסו כל חמתי
ישראל למקום שהיה שם סנהדרין
האחרונה, דהיינו בטבריה כמבואר ר"ה
ל"א פ"ב, אז יוחל עליהם שם סנהדרין,
ולקד הביא זה הרמב"ם ז"ל בה' סנהדרין
פ"ד וקבלה הוא שצטבריה ע"ש בזה,
ועי' רש"י כ"מ ל"ז ע"כ נמנעו כ"ד
ועי' בספרי פרשת פנחס דהקב"ה אחר
למרגע"ה שיטה את יהושע על עסקי
גדשונים, דמדע"ה ל"ה עדיין בא"י ועי'
יבמות דק ע"ט ועי' ערכין דק י"ג
ולקד מבואר בדברות דק ג"ט דאין
אוכלאם בבבל ואכ"מ, ובאמת שובדא
דכחיות המבוארת בירושלמי מו"ק פ"ג
זה רק על כן וכי קד שובדא דקדושין
דק ל"א פ"ב דשם אי דלא בא לא"י
רק ע"י סיבה דברת רק משום דהוי
כהן, ועי' בירושלמי פ"ב דברכות ב"ק
דרכ כהנא דב"ק ד' קי"ז ע"כ ובירושלמי
קדושין גבי כהנת דמותרת ללאת לחול
דליכא בה משע טומאת העכו"ם ועי'
בירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג דגם צמיה
דהוי קטור פ"א מ"מ אסור למטע שם
אלא ע"מ לחזור ועי' בשבועות פ"ב
ותוס' ריש גיטין וסנהדרין דק ק"א דהוי
שם בית המנוגע ועי' בערכין דק י"ד
ע"א ובתוס' שם ואכ"מ.

ג) בדבר עטדה עברית בארץ ישראל]
מבואר בספרי פ' ראה דלא יקט
רק ע"ע ובגדר קד דר"מ
במס' פ"ז דק כ"א וכ"כ הרמב"ם ז"ל
בה' מח"ע בסוף, ואף דמבואר בירושלמי
פ"ק דפיהא ובתוספתא שם ובתוס' פ"ב
פ"ב דמח"ע דאין שוכרים שטעלים כ"כ
בשדה מחמת מח"ע חזק דבלא"ה מותר
י"ל דמיידי שטעמים כוול וכמה זה
שחזקן שלש מישאל וכמו דמבואר

צפנת

מהדורא תניינא

פענח

צ

מודר הנאה מבני העיר אם אסור נס באותן שבאו אחר זה, ר"ל להתואר ישנו אבל הפרטים אינו והתואר לא נשתנה, וזה ר"ל הך דיומא דף י' גבי מקופיא, ובהוריות דף וי"ו גבי מת א' מן הליבור ע"ש אף דמה שייך בזה מיתה המליאות לעולם יש, וכמבואר שם ועי' בתוי' יומא דף נו"ן ותוס' מעילה ד"ס ע"ב וכן שם גבי מת אחד מצ"ד דכיון דהכפרה הוא על הצ"ד (התואר) וכמב' צ"מ דל"ו ע"ב וכ"כ רש"י גיטין דף ל"ז ע"א ד"ה דתפסי דגבייהו לא שייך לא יגוש, ור"ל כך דזה רק על התואר ועי' נדרים דף מ"ח ע"א גבי כותב חלקו לנשיא וצניטין ד"ל ע"א גבי מפרש עליהם בחזקת אחרו השבט ר"ל ג"כ כך, להתואר לעולם ישנו, ועי' עירובין דף ל"א ע"ב גבי בתי ערי חומה דילא הקדש שאין לו דורות, וכ"כ בקד מחלוקת דברכות ד"ג דריה"ג ור"ע גבי ליבור אם יש ג"מ בין הרבה למעט ע"ש, ובנדרים דף ס"ה ע"ב ודמ"ח ע"א ע"ש גבי נדרים של אותה העיר, והנה עי' במכילתא פ' בשלח גבי שבועה שהשבעה יוסף דאמר שם דא"כ השבועה שבועה לבניהם וכו' א"כ חזוין דהיה רק בגדר פרטי לא בגדר ליבור תוארי ועי' בקד דשבויות דף ל"ע גבי שבועת מרע"ה לישראל, ועי' בקד דיבמות דף ע"ט וצירוש' פ"ד דקידושין דמרע"ה גזר רק לאותו הדור, והגדר בגדר ליבור מליאת תוארי לא חל רק על ישראל לאחר מית ורק כשטן בא"י ועי' גזר דס"א ע"ב דגבי צ"ג ליכא גדר קהל ולכך אף מרע"ה בתקנה שתיקן כיון שלא נכנס לא"י לא היו יכול לגזור לדורות ולכך לא גזר רק לדורו, ועי' בירוש' פ"ד דקידושין הובא בתוס' צ"ב דקכ"ב דאף לימוסמ"ס יהיו אסורים ועי' ב"ב דקכ"א גבי שבעה בימי פלגש בגבעה אם נשבעו סתם הוי לעולם ועי' גיטין דף ל"ו ע"ב גבי פרזובול, וכ"כ במ"א דזה הגדר בפסחים דג"ד וכ"מ דאין ת"ל בבבל, וכן הך דעירובין ד"י ע"ב אין אומרים הלל על נס שבהר"ל, דליבור לא הוי רק בא"י וכן הגדר מה דמב' בברכו' צברכו' ג"ח אין אוכלסא בבבל, וזה ר"ל ג"כ הך דעירובין דף ל"ב ע"ב גבי גדר סוכות וגדר קדושה שניה וגדר ביטול ילרא דע"ז דא"א בלא זכותא דא"י ור"ל גדר לורה בלא חומר תואר בלא עלם קדושת אייר, עי' זבחים דכ"ד וס"ב ע"א ובתוס' דס"א ע"ב דאנשי כנה"ג הפרידו את האויר מן הקרקע במקום המזבח ע"ש ושוב לא שייך ע"ז כמב' בירוש' חגיגה ורש"י סנהדרין גבי כשפים ועי' במאי דפליגי רבי' והרא"ב בה' תשובה פ"ח צענין לאחר תהי"מ וזה מחלוקת תנאים צבחים דק"ח ע"ב ע"פ בין כתיפיו שכן. א"ך בין קרבנות שהם קבועים כמו תמידים ומוספים או רק סיבה כמו הך דהוריות ד"ו הגיל דרק סיבה וכן ג"מ לפמ"ש התוס' שבועות דף י"ד סיכי דאין מעות בלישכה ולריך, לגבות מפרשים לתמידים ולמוספים אז י"ל דיש חלק לכל א' וכמו גבי פר העלם דבר למ"ד בתחילה מגביס (הוריות ד"ג ע"ב ומנחות דכ"ב) וכ"כ בזה דלמ"ד דפר העלם לכל שבט, אם הגבי' היתה לכל שבט לקרבנו או גבו מכל הליבור לזה השבט, עי' בירוש' הוריות צ"ב סמיכה וצדכרי רבינו צ"ה שקלים, וכן מי שלא חטא ג"כ לריך ליתן וצגדר הך דב"ב דכ"ה גבי פרדכת מסעיא מתא וכן ג"מ גבי נשים אם לריך ליתן להקרבנות, אם הם בכלל ליבור, והארכתי בזה בקד דתענית דף י"ג וצירוש' שם גבי עוברות ומוניקות ולא נקט סתם חולה רק משום דאין בכלל ליבור לזה וצירוש' ע"ז פ"א נשי דפליגי ובמ"א אבאר, וכן בקד דחגיגה ד"ו דצמדבר ה' הקרבנות קרבים משבט לוי ואיקרי קהל עי' בהוריות

השמיטה. לרף כ"ו ע"ב צמ"ש בפיה"מ לרבינו רפ"א דזבחים דסס של קרבן ליבור אינו ניקבע רק בשעת שחיטה וכמו הך דזבחים דף וי"ו ע"ב סכין מוסכתן כו' וע"ש ברש"י ותוס' גבי תמידים שלא הולכו לליבור ור"ל דאף דאין קי"ל במנחות דף ק"א דשהורים אין נפדין ושואל לשיטתו' איזל דס"ל שם וצירוש' יומא פ"ה דשהורים נפדין ולדין לריך גס העשם דלכ ב"ד מלתה וכ"כ במ"א דלמאי שכתבו התו' יומא דף מ"א דהא דקי"ל דאין הקיטין מתפרשות קאי גם אשאר קרבנות דלא כמ"ש התוס' גזיר דף כ"ו ע"א וצבחים דף ס"ז ע"א ד"ה חטאת, י"א כ"כ לפ"ז גבי קרבן לבו' אם לא יומא דהגזיר הוה כבעלים, (עי' בירוש' רפ"א דתרומות, ומעשרות פ"ה), וא"כ ע"כ קודם שחיטה לא איקבע ובאמת נראה דמה דמבואר בפסחים דף ע"ג וכ"מ צ"ה גבי חסם שניתק לרעיה כו' ע"ש בתוס' וצבר"י אם זה מן התורה או רק מדרבנן, ובאמת כך דהנה זה יחלוק' בתמורה דף כ' ובשבויות דף י"ב אם הוה עולת יחיד או עולת ליבור ר"ה ורבנן, ומבואר בתמורה דף י"ג דר"ש ס"ל כר"א דלגדרת יחיד ובהך דזבחים דף ע"ג דמשמע שם להיפך וכן בפסחים דף ע"ג דסס קל"ה, ועי' מנחות דף ד' ע"א וצבר"י פ' זיקרא דבורא דציבא פ' יו"ד דיליף שם ג"מ אשמו אש"ז דמותרו לגדרה וא"כ יליף שם היקף אשמו מחטאתו דמותרו לגדרה ור"ל דרק לקרבן ליבור כמו מותר חטאת וכמו מדרש יוהידע הכהן דשקלים וזבחים וכ"מ, ור"ל כך דמן' התורה לר"ש ולר"א סתם חסם שניעשה מותר אם הקריבו אותו הוה כמו עולת יחיד, אך אם ניתק מפורש והשיבו לעולת ליבור הוה לעילת ליבור, וצוה א"ש הסתירו' אף לר"ש ור"א וכן מוכח ל' רש"י פסחים דף ע"ג וזהו כוונת התו' צ"י צ"פ ד' פ"ח על קרא דישחטו אחר שם ריבם כאן שחטים הרבה אף הגרים אף הסבים כו' ואח"כ אחר הין לבין שחיטה אלא משיכה שגאמר וזה שחוש ועי' חולין דף ל' ע"ב ואח"כ אחר ר"א אומר אכאן לעולה ליבור שלא תהא שחיטה אלא צלפון ולכאורה מה שייכות דרשות אלו לכאן, וגם זה מבואר בכ"מ דשחיטה צריכה גזר אך כך דהנה מקרא דאשם הוא צמנחות ד"ד וכ"מ יליף אשם שמתו בעליו הניתק לעולה ע"ש. והנה למ"ש לר"א סתם הוא עלת יחיד, אך מ"מ אם השיבו מפורש בשעת שחיטה נעשה עילת ליבור ושלקא דעתך לומר דאף דקי"ל שחיטה בור כשירה מ"מ לריך כאן שיהיה השוחט עכ"פ מן הליבור צגדר שלוחא דרמנא, וכ"כ בזה שיטת רבינו דאף דאין תמורה בקרבן ליבור מ"מ לוקה ולא הוה כמו קרבן של אחר בלא רשות עי' בהל' תמורה פ"א ובזה א"ש מ"ש רש"י תמורה ד"ס ע"ב ד"ה מהו שימירו ור"ל לגבי מלקות עכ"פ וע"ש בקד י"ג ע"ב וא"כ לריך דווקא הני דהנו בכלל קהל קמ"ל דהכל כשרים וצ"ב בזה ד"ל דהוה כוונת הגמרא תמורה דף ב' ע"ב דס"ד דאשה כי עבדה תמורה לא לקי' ור"ל בקרבן ליבור דהרי אשה אינה שוקלת עי' שבועות דף י"ד ע"א וכן זה ר"ל התו"כ אין לבין שחיטה אלא משיכה כמ"ש שחיטתו מן אשם לעולה ליבור, וזה אחר ר"א מכאן לעולה ליבור ששחט שם צלפון ובזה א"ש דצרי רש"י ז"ל בחומש ויקרא פ"ז פ' ב' ע"ש ור"ל כמ"ש, וכ"מ ג"כ כמ"ש מ"ש התוס' מנחות דף ע"ח ע"ב גבי שורט תמיד על חמץ דאש יס לא' משראל חמץ אינו עובר, חזוין דס"ל דבקרבן ליבור אינו לפרט שם צו, ומצדרי רבינו בהל' תמורה צ"א נראה להיפך דפסק דלוקה וכ"כ התוס' זבחים ד"ד ע"א ד"ה ויכנס, ולי' דנ"מ בין גדר פרט לגדר ליבור צהתואר, ועי' ברין נדרים דפ"ד ע"א דפליגי שם עם הריסב"א גבי